

KONYA EREĞLİ TİCARET BORSASI

RUSYA

ÜLKE RAPORU

AĞUSTOS 2019

19

GENEL BİLGİ

RESMİ ADI

RUSYA FEDERASYONU

YÖNETİM BİÇİMİ

FEDERAL YARI BAŞKANLIK TİPİ CUMHURİYET

DEVLET BAŞKANI

VLADİMİR PUTİN

BAŞBAKAN

DMİTRİ MEDVEDEV (2012-)

BAŞKENT

MOSKOVA

NÜFUS (2019)

143,891,555

YÜZ ÖLÇÜMÜ (KM²)

17.075.400

DİL

RUSÇA

DİNİ YAPI

ORTODOKS HRİSTİYANLIK

PARA BİRİMİ

RUS RUBLESİ (RUB)

GSYİH (MİLYAR \$)

1,657.60

KBGSYİH (\$)

11,729.10

BÜYÜME ORANI (%)

-0.40

COĞRAFİ KONUM

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülke ile sınır komşusudur. Bu ülkeler ve sınır uzunlukları şöyledir: Azerbaycan 284 km, Beyaz Rusya 959 km, Çin (güneydoğu) 3 605 km, Çin (güney) 40 km, Estonya 290 km, Finlandiya 1 313 km, Gürcistan 723 km, Kazakistan 6 846 km, Kuzey Kore 17,5 km, Letonya 292 km, Litvanya (Kaliningrad Oblast) 227 km, Moğolistan 3 441 km, Norveç 196 km, Polonya (Kaliningrad Oblast) 432 km, Ukrayna 1 576 km. Ülkedeki Ural dağlarının batısında bulunan alan Avrupa kıtası içinde sayılmaktadır.

Ülke geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C'ye vardığı Güney Sibirya'daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozağına sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya'nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1 000 mm yağış almaktadır.

Rusya Federasyonu topraklarının dörtte üçü düz ovalıktır. Orta Sibirya ve Uzak Doğuda sıradağlar bulunmaktadır. Doğu Avrupa düzlüğü Urallar'a, Batı Sibirya düzlüğü Altay Dağları'na kadar devam etmektedir. Hazar kıyılarında ise, çöğü yerde yükseklik deniz seviyesinin altında seyretmektedir.

Başkent Moskova'da en sıcak ay Temmuz olup, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerleri Temmuz ayında ortalama 13-23 °C'dir. Kentteki en soğuk ay olan Ocak ayında ise ortalama sıcaklıklar en düşük -16 °C ve en yüksek -9 °C'dir. En yağışlı ay Temmuz ayı olup, en az yağış görülen ay ise Mart'tır.

SİYASİ VE İDARİ YAPI

İki parlamentolu bir başkanlık sistemi ile yönetilen Rusya Federasyonu çeşitli federal yapılardan oluşmaktadır. Bu federal yapılar hukuki açıdan eşit birimler sayılmakta olup, aşağıdaki gibi sıralanabilir: 21 Cumhuriyet (ya da Federe Cumhuriyet), 46 Oblast (Rusya'nın bölgeleri; il), 9 Kray (büyük il), 2 Federal kent yönetimi (Moskova ve St. Petersburg), 1 Özerk Oblast (özerk il/Yahudi Özerk Oblastı), 4 Özerk Okrug (küçük özerk il). Bütün bu federal birimler 9 büyük Federal Okrug (çevre) birimi içine alınıp, bu yerlere bağlanmışlardır. Rusya Federasyonu'na bağlı 21 cumhuriyetin her birinin kendi ayrı anayasası ve devlet başkanı (President) vardır. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası'na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir.

Ülkeyi Devlet Başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis'in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu'ndan (Federal Meclis'in üst kanadı) oluşan Federal Meclis'e aittir. Son devlet başkanlığı seçimi ise 4 Mart 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Seçim sonuçlarına göre Vladimir PUTIN Devlet Başkanı olmuştur. Devlet başkanlığı süresi dört yıldan altı yıla çıkarılmıştır. Bir sonraki devlet başkanlığı seçiminin Mart 2018'de gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

NÜFUS VE İŞGÜCÜ YAPISI

Rusya, nüfusundaki sürekli düşüş nedeni ile ciddi bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından bu yana nüfusun yaklaşık 4 milyonu ülke dışında çıkmıştır. 2002-2006 yılları arasında nüfusta yıllık ortalama % 0,5 oranında daralma gerçekleşmiştir. Dünya Bankası tarafından 2005 yılında yayınlanan bir çalışmaya göre nüfustaki bu azalma bu oranda devam ettiği takdirde, 2050 yılı itibarı ile ülke nüfusunun % 30 üzerinde azalacağı tahmin edilmektedir.

Birleşmiş Milletler'in ülke nüfusuna yönelik öngörülerini çok daha karamsardır. 143,8 milyon olan ülke nüfusunun BM çalışmalarına göre 2050 yılına doğru 112 milyona gerilemesi beklenmektedir.

Nüfustaki düşüş, geçiş sürecinin yarattığı olumsuz etkilerle artsa da yalnızca bir komünizm sonrası dönem olgusu değildir. Ölüm oranları 1960'larda 11-20 yaş grubu haricindeki tüm yaş gruplarında yükselme eğilimi göstermeye başlamıştır. Ölüm oranlarındaki bu negatif eğilim 1990'larda daha da belirgin hale gelmiştir. 1990'lı yıllarda ölüm oranları ve yeni doğan ölümleri hızla artmıştır. Ölüm oranlarındaki söz konusu yükseliş çevresel faktörlerdeki olumsuzluklar, kötü yaşam koşulları ve sağlık sistemindeki bozulmadan kaynaklanmıştır. Alkol ve sigaranın fazla tüketimi ve kötü beslenme özellikle erkekler arasında kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümlerde ciddi artışa neden olmuştur. Sonuç olarak Rus kadınının ortalama yaşam süresi Rus erkeğinden çok daha uzun hale gelmiştir. Ortalama yaşam süresinin erkeklerde 64,7, kadınlarda 76,6 olduğu tahmin edilmektedir. Rus hükümeti nüfusla ilgili sorunları önemli bir tehdit olarak değerlendirmektedir; bununla birlikte soruna kısa vadede kalıcı bir çözüm bulunması, ardında yatan derin sosyal sorunlar nedeni ile oldukça zor görünmektedir.

Ortalama ücretler bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Ülke genelinde ortalama ücret düzeyi yaklaşık 30.225 Ruble'dir. Asgari ücret de bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Ülke genelinde asgari ücret ortalaması 6.000 Ruble'dir. Ortalama emekli aylığı ise yaklaşık 12.000 Ruble'dir. (2016, Rosstat)

Okuryazarlık oranı % 99,9 olan Rusya'da eğitim harcamalarının GSYİH'ya oranı yaklaşık % 5'tir.

GENEL EKONOMİK DURUM

EKONOMİK YAPI

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya'nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son 10 yıllık süreçte yüksek düzeyde seyreden petrol fiyatları ve elverişli ticaret hadlerinin ülkenin son yıllarda sağladığı güçlü büyümenin itici gücü olduğu düşünülmektedir. Ancak yapılan bilimsel çalışmalar uzun vadeli büyüme ve ekonomideki doğal kaynaklara bağımlılık arasında negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun nedeni "Dutch Disease-Hollanda Sendromu" olarak adlandırılan durumdur. Aşırı değerlendirilmiş döviz kuru doğal kaynak dışı sektörlerde büyümeyi olumsuz etkilemektedir.

Ülkenin geniş yüzölçümü emek, doğal kaynaklar ve iş merkezleri arasında büyük mesafelere neden olduğu için ekonomik olarak bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ülkedeki nehirlerin çoğunluğu doğu-batı yönünde değil, kuzey-güney yönünde akmaktadır. Bu nedenle denize ulaşım çok zordur. Bu nedenlerle ülkedeki taşımacılık maliyetleri uluslararası ortalama maliyetlerin yaklaşık 3 katı kadar yüksektir.

Sovyet döneminde uygulanan merkezi planlama nedeniyle tüketim malları ve hizmet sektörlerinin göz ardı edilmesi söz konusu sektörlerin 1990'lı yıllar boyunca önemli büyüme göstermesine neden olmuştur. Resmi verilere göre hizmet sektörünün GSYİH'daki payı 1990'larda %36'nın altında iken, 1995'ten bu yana %55 ve % 60 arasında olmuştur. Bununla birlikte hizmet ve sanayi sektörü verileri transfer fiyatlandırması uygulamaları nedeni ile gerçekleri tam olarak yansıtmamaktadır. Transfer fiyatlandırması ülkedeki petrol şirketlerinin düşük vergi uygulaması olan bölgelerde tamamı kendilerine ait olmak üzere kurdukları şubelerine ucuz fiyatlardan satış yaptıkları yaygın bir uygulamadır. Hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir ticari kuruluş olarak kaydedirilen bu şubeler, petrol ya da gazı pazar fiyatlarından satmakta ve büyük kar elde etmektedir.

Merkezi planlama ve sahip olduğu zengin kaynaklar nedeni ile Rusya'da sanayi sektörü ağır sanayi yönünde gelişmiştir. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sanai üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sanai üretimdeki payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sanai üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir.

Ekonomi büyük ölçekli sanai işletmelerin hakimiyetindedir. KOBİ'lerin GSYİH'dan aldıkları pay, yalnızca %10-15 civarındadır. Bu oran, genellikle gelişmiş pazar ekonomilerinde ve geçiş ekonomilerinde %50 civarında veya daha da üzerindedir. Küçük ölçekli işletmelerin ekonomide yeterince rol alamamasının en önemli nedenlerinden biri yoğun vergi uygulamaları ve karmaşık hukuki düzenlemelerdir.

Büyük işletmeler, yüksek düzeyde seyreden uluslararası petrol ve metal fiyatları ve bununla birlikte Ruble'deki devalüasyon nedeniyle ortaya çıkan girdi maliyetlerindeki düşüş sayesinde elde ettikleri yüksek karlardan istifade ederek otomotiv gibi sektörlerde gerçek değerinin çok altında fiyatlardan varlıklar edinmiştir.

Sanayi Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Tomsk ve Novosibirsk gibi daha küçük kentler Sovyet rejimi tarafından yaratılan sanayi merkezleridir. Sibiry ve ülkenin en doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır. Sovyet planlamacıların ölçek ekonomisinin faydalarından yararlanmak üzere yürüttükleri politikalar neticesinde bir büyük işletme ya da bir grup işletme belirli bir kentin ya da bölgenin tüm yerel ekonomisinin temelini oluşturmuştur. Bu durum, işsizlik yardım programlarının da bulunmaması ile birlikte iflas eden işletmelerin kapatılmasını güç bir siyasi karar haline getirmiştir.

EKONOMİ POLİTİKALARI

Rusya, komünizm sonrası dönemde ekonomik anlamda ciddi bir çöküntü ile karşı karşıya kalmıştır. Reel GSYİH 1991 yılında yaklaşık %12 oranında gerilemiş, bütçe açığı GSYİH'nın %26'sına kadar çıkmıştır. Komünist ekonominin çökmesi ile birlikte enflasyon üç haneli rakamlara yükselmiştir. Bu çöküntünün altında belli başlı yapısal sorunlar bulunmaktadır:

Eski Doğu Avrupa pazarlarının Doğu Bloku'nun dağılması ile birlikte çözülmesi ve bunun sonucunda arz zincirinin bozulması, Mali yardımların kesilmesi nedeni ile tarım sektöründe ortaya çıkan kriz, Kumanda ekonomisi kurallarının, pazar ekonomisi kuralları uygulanmaya başlanmadan terk edilmesi v.b.

1992 yılında pazar ekonomisinin mümkün olduğunca hızla inşa edilebilmesi için bir ekonomik program tasarlanmıştır. Ancak üretimdeki düşüş, mali dengesizliklerdeki genişleme ve yapısal reformlardaki yavaş ilerlemenin önüne yeterince geçilememiştir. 1994 yılında Merkez Bankası tarafından IMF desteği ile sıkı para politikası uygulaması başlatılmış ve enflasyonla mücadeleye dönük bir bütçe kabul edilmiştir. Üç haneli enflasyonla uzun yıllar süren mücadele sonunda Rusya, 1995 yılında belirli ölçüde bir makro ekonomik istikrar sağlamış olup, bunu 1998 yılı ortalarına dek sürdürmeyi başarmıştır.

1997-98 döneminde Rusya'nın başlıca ihraç mallarının fiyatlarındaki düşüş ve Asya krizinin sonucunda yatırımcıların gelişen pazarlara yatırımlarda çekimser kalmaları Rus ekonomisi üzerinde güçlü bir dış şok etkisi yaratmıştır. Söz konusu dışsal şok, hızla artan borçlardan ve mikro düzeyde yapısal değişikliklerin eksikliğinden kaynaklanan ekonomik sorunları daha da şiddetlendirmiştir. Sonuç olarak Ruble'nin devalüasyonu ve iç borçların ödenememesi ile karşı karşıya kalınmıştır. Ağustos 1998'de çok ciddi bir ekonomik kriz başlamıştır.

Kriz öncesinde 1 \$: 6,3 Ruble iken, kriz sonrasında 1 \$: 20 Ruble'ye ulaşmıştır. Enflasyon belirgin şekilde yükselmiş, 1998 yılı sonu itibarı ile %85'e ulaşmıştır. 1998 yılında ayarlanabilir sabit kurdan, dalgalı döviz kuru sistemine geçilmiştir.

Kriz sonrasında alınan önlemlere izleyen dönemlerde değişen hükümetler de bağlı kalmıştır. İhracattan elde edilen gelirler Ruble'nin değerinin düşmesi neticesinde artış göstermiş ve pek çok sektör devalüasyonun sağladığı bu avantajdan yararlanarak ihracata yönelmiştir. 2000 yılı sonu itibarı ile enflasyon %20'ye gerilemiştir. Enflasyondaki düşüş eğilimi izleyen yıllarda da devam etmiş olup, 2007 yılı başı itibarı ile %7'nin biraz üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak bundan sonraki dönemde aşırı yüksek düzeyde seyreden enerji fiyatları, para arzındaki artış ve küresel gıda fiyatlarından dolayı enflasyonda yeniden bir yükseliş baş göstermiştir.

Kriz sonrasında kamu maliyesi de dikkate değer bir gelişme göstermiştir. Bu gelişme, petrol sektöründen elde edilen beklenenin üzerinde kazancı yansıtmakla birlikte aynı zamanda toplanan vergilerde artış olduğunu ve harcamaların daha iyi denetlendiğini göstermektedir.

Hükümet 2004 yılı başında yüksek petrol fiyatları döneminde artan vergi gelirlerinden tasarruf etmek üzere bir İstikrar Fonu kurmuştur. Şubat 2008'de İstikrar Fonu, Rezerv Fonu ve Ulusal Refah Fonu olarak iki ayrı fona bölünmüştür. Rezerv Fonu, İstikrar Fonu'nun devamı niteliğinde olup, petrol fiyatlarında bir düşüş olması halinde bütçede meydana gelebilecek bir sıkıntı karşısında rezerv sağlamayı hedeflemektedir. Ulusal Refah Fonu, emeklilik fonu açığının kapatılması ve diğer belirli federal projelerin finansmanı için çalıştırılmaktadır. 2010 yılındaki yangınlar sırasında bu fonlardan büyük çaplı harcamalar yapılmıştır.

Rusya'nın karmaşık ve külfetli vergi sistemi yatırımlar ve büyüme önünde önemli bir engel teşkil etmiştir. Vergi reformu, uzun yıllar boyunca sürekli gündemde olmuş, ancak ciddi anlamda ilerleme Vladimir Putin başkanlığında sağlanabilmiştir.

2001 yılından bu yana gerçekleştirilen başlıca reformlar şöyledir:

%13 oranında kişisel gelir vergisi uygulaması,

Çeşitli sosyal resim ve harçların yerine birleşik, yüksek ölçüde regresif sosyal vergi uygulaması,

En yüksek kurumlar vergisi oranının %35'ten %24'e düşürülmesi ve aynı zamanda çok sayıdaki yasal boşluğun ortadan kaldırılması,

Kurumlar vergisi oranının daha sonra, 2009 yılında % 24'ten % 20'ye düşürülmesi,

Muntazam ticari harcamalarda muafiyet koşullarının iyileştirilmesi,

Petrol sektörü ve küçük işletmelere kolaylıklar sağlanması,

Standart KDV oranının %20'den %18'e düşürülmesi.

EKONOMİK PERFORMANS

Rusya'nın ekonomik görünümü, Ukrayna krizi nedeni ile uygulamaya konulan uluslararası yaptırımların olumsuz etkilerinin yapısal olumsuzluklar ile bir araya gelmesi ile birlikte kötüye gitmiştir. Düşen petrol fiyatları ve hızlı sermaye çıkışları rublenin devalüasyonuna sebep olmuş, netice olarak enflasyon yükselmiş ve zincirleme etki ile hanehalkı tüketimi de gerilemiştir.

Petrol fiyatlarının düşmesi Rusya'nın kamu gelirinin, ihracatının azalmasına neden olup, ekonomik durgunluğun başgöstermesine yol açmıştır. Ruble 2015 yılında yüzde 20 kadar daha değer kaybı yaşamıştır.

OPEC tarafından petrol üretim seviyesinin günlük 1,2 milyon varil düşürülerek 32,5 milyon varil seviyesinde sabitlenmesi kararını takiben, Rusya Enerji Bakanı Aleksandr Novak, OPEC ile yapılan anlaşma sonrası petrol üretimini günlük 11,2 milyon varilin altına indireceklerini açıkladı. Novak, OPEC ile yapılan anlaşmanın ardından Rusya'nın günlük 11,2 milyon varil olan petrol üretimini, 300 bin varil azaltacağını açıklamıştır.

EKONOMİ'DE ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER

TARIM VE HAYVANCILIK

Ülkenin kuzey bölgelerindeki toprak yapısı tahıl ve benzeri diğer ürünler üretimi için elverişli olmadığından üretim, Rusya'nın güney bölgeleri ile batı Sibiry'a'da gerçekleştirilmektedir. Ülkenin kuzeyinde ise hayvancılığa ağırlık verilmiştir.

Ülkenin tarım için elverişli olmayan coğrafi koşulları ve üç yılda bir hüküm süren kuraklık ülke topraklarının yalnızca %32'sini tarım için kullanılabilir kılmaktadır. Ülke topraklarının %45'i ise ormanlık araziden oluşmaktadır. Kereste en önemli ihraç kalemlerinden biridir. Kimyevi maddelerin aşırı kullanımı, endüstriyel kirlilik, toprağın yoğun işlenmesi ve bazı bölgelerdeki yanlış ürün seçimi toprağın verimliliğini düşürmüştür.

Sovyet döneminde zorla gerçekleştirilen tarımın kolektivizasyonu, çoğu tarımsal işletmede verimsizliği beraberinde getirmiştir. Kronik sermaye yetersizliği ve devlet yardımlarına bağımlı olmak bugünkü işletmelerin karşılaştığı sorunlardır. Anayasada toprakta özel mülkiyet hakkı teyit edilmekle birlikte, mevcut yasal düzenlemede bu hak henüz tanınmamıştır. Ayrıca, arazinin alınacak kredilerde teminat olarak gösterilememesi çiftçilerin kredi imkanlarını ortadan kaldırmaktadır. Bu husus işletmelerdeki verimsizliğin de kaynağını teşkil etmektedir.

Ülkedeki sorunlu çiftliklerin desteklenmesinin devlete maliyeti üst düzeydedir. Putin hükümeti tarafından çok sayıda devlet yardımının kaldırılmasına rağmen ülkedeki çiftlikler çok sayıda doğrudan sübvansiyon ve vergi indiriminden yararlanmaktadır. Söz konusu çiftlikler aynı zamanda bütçe tarafından finanse edilen düşük faizli, elverişli kredilerden yararlanmakta ve bunları geri ödememektedir. Ülkedeki çiftlikler hem bölgesel hem de yerel düzeyde desteklenmektedir.

Rusya Federasyonu belli başlı kereste üreticisi ve ihracatçısı konumundadır. 75 milyar m3 stoku olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakam dünya rezervlerinin 1/4'ünden fazlasını oluşturmaktadır. Kereste alanlarının hızlı biçimde kullanımı, üretimi doğuya kaydırmıştır. Sibiry'a'da işlenmiş kereste üretiminin 1/3'ü gerçekleştirilmektedir.

Sovyetler Birliği dağıldığında, Rus balıkçılık endüstrisi dünyada Japonya, ABD ve Çin'den sonra 4. sırada yer almaktaydı. Halen, taze ve dondurulmuş dünya balık üretiminin %25'i ile dünya konserve balık üretiminin üçte biri Rusya'da gerçekleştirilmektedir. Ancak SSCB'nin dağılmasının ardından büyük üretim kayıpları gösteren sektör, çok yavaş büyümektedir.

Hayvansal üretim de 1990'lı yılların başındaki seviyeden oldukça uzak olmasına rağmen artış eğilimindedir. Rus halkının küçük alanlarda yaptığı üretim halen toplam hayvancılık üretiminin %52'sini teşkil etmektedir. Rus Hükümeti hayvancılık sektörünün gelişimi için etkin tedbirler almaktadır.

Yeni ulusal güvenlik stratejileri çerçevesinde gıdada kendi kendine yetmeyi ve ithalata bağımlılığı kırmayı öncelikli hedefler arasına koyan Rusya'nın gıdada tam anlamıyla kendine yeterli duruma gelebilmesi için, başta et, süt ve sebze gibi ürünlerde dışa bağımlılığın azaltılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Tarım Bakanlığı ve bağımsız kuruluşların verilerine göre Rusya'da bugün bazı temel gıda ürünleri içinde yerli ürünlerin payı: Tahıl %100, Patates %99, Sıvıyağ: %92, Süt: %83, Et: %75, Balık: %70, Şeker: %60, Tuz: %50

Rusya'ya bazı ürünlerin başlıca ithalatçısı konumundaki ülkeler ise: Tavuk ve domuz eti: ABD, Patates: Hollanda, Balık: Norveç, Sığır eti: Brezilya, Sığır ve domuz eti: Avrupa Birliği, Süt, şeker, tuz: Belarus, Sıvıyağ, tuz: Ukrayna

SANAYİ

Rusya, komünizm dönemi sonrasında enerji yoğun, teknolojik olarak geri kalmış ve düşük katma değerli işleme ve savunma sanayilerine dayalı bir sanayi sektörü devralmıştır. Devlet sübvansiyonlarının büyük ölçüde kaldırılması ve geleneksel pazarların dağılması sonrasında çok az işletme uluslararası pazarlarda rekabet edebilmiştir. Sovyet döneminde sübvansiyonlar sektördeki sını işleme düzeyine göre dağıtılmıştır. Sonuç olarak komünizm sonrası dönemde sübvansiyonların kaldırılmasından en fazla zarar gören sektörler teknolojik olarak en gelişmiş sektörler olmuştur. Havacılık ve uzay sanayii gibi karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olunan sektörlerde bile yatırım eksikliği ve insan kaynağı kaybı gibi nedenlere üretim kayıpları meydana gelmiştir. Üretimdeki sürekli kayıplar sanayi sektörü üretiminin 1998 yılında 1990 yılı seviyesinin %45'ine gerilemesine neden olmuştur. Başlıca sektörler içinde tüketim malları ve makine inşa sektörleri üretim düşüşünden en çok etkilenen sektörler olmuştur. İmalat sanayi üretim artışı, petrol ve gaz sektörleri üretim artışını ancak 2005 yılında geçebilmiştir.

Savunma sanayi harcamaları 1990'larda hızla düşmüş, bu da geçmişte önemli ayrıcalıklar tanınan savunma sanayi üretimini son derece olumsuz etkilemiştir. Sektördeki söz konusu gidişat 1999 yılında tersine dönmüş ve savunma sanayi üretim artışı artan savunma harcamaları ve silah ihracatı nedeniyle iki haneli rakamlara ulaşmıştır. Rusya, 80 kadar ülkeye silah ihraç etmektedir. Rus malı silah ithalatı yapan ülkeler arasında Çin, Hindistan, Cezayir, Venezüella, İran, Malezya ve Sırbistan gibi ülkeler bulunmaktadır.

Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sını üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sını üretimdeki payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sını üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir.

Rus hükümeti, ülkenin doğal kaynak ihraç ederek gelişmesini sürdürmeyeceğinin bilincinde olarak özellikle hafif sanayinin gelişmesine dönük politikalar oluşturmaktadır. Hükümet, bunun için öncelikle yurt içindeki talep, sonra BDT ve diğer ülkelere yönelik ihracat için üretim yapacak sanayi tesisleri için yabancı sermaye de dahil olmak üzere çeşitli unsurları harekete geçirme gayretindedir.

Sanayi, genellikle Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg, Novosibirsk ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır.

Lojistik sorunlar nedeniyle yatırımlar tüketim merkezlerine yakın yerlerde yoğunlaşmıştır. Moskova, St. Petersburg ve Rostov Bölgesi üretim ve dağıtım kanallarına yönelik yatırımların arttığı bölgeler olarak ön plana çıkmaktadır. Öte yandan, özellikle son dönemde, Ural bölgesinin açılım merkezi Yekaterinburg ve Sibirya bölgesine açılım kapısı olarak değerlendirilebilecek Novosibirsk'de de yatırım ve sanayi alanında kayda değer gelişmeler yaşanmakta ve bu bölgeler yatırım için uygun bölgeler haline gelmektedir.

MADENCİLİK

Rusya'nın olağanüstü zenginlikteki doğal kaynak rezervleri ülkeyi dünyanın başlıca mineral kaynaklarından biri haline getirmektedir. Pek çok maden ve mineralde ülke, dünyanın en önemli üreticisi ve ihracatçısı konumundadır. Özellikle büyük petrol ve metal cevherleri bulunmaktadır. Metal cevherleri içinde altın cevheri rezervleri önemli yer tutmaktadır.

Rusya, dünya petrol üretiminin yaklaşık %11'ini, doğal gaz üretiminin dörtte birini, nikel ve kobalt üretiminin ise beşte birini gerçekleştirmektedir. Ülke aynı zamanda önemli bir kömür, demir cevheri, demir dışı metaller, altın, platin ve elmas üreticisidir. Ülkedeki minerallerin üretimi genellikle tek bir işletme tarafından gerçekleştirilmekte olup, bu işletmeler dünya piyasalarını da yönlendirmektedir. Örneğin büyük elmas üreticisi Almaz Rossii-Sakha dünya üretiminin dörtte birini gerçekleştirmektedir. Norilsk Nickel'in dünya nikel üretiminin üçte birini ve platin üretiminin %40'ını gerçekleştirdiği tahmin edilmektedir. Dünyanın en büyük üçüncü alüminyum üreticisi olan Rus Alüminyum Şirketi (RusAl) ise Rus iç pazarının alüminyum ihtiyacının % 75'ini karşılamakta ve dünya alüminyum üretiminin %12-13'ünü gerçekleştirmektedir.

1990'larda metallere olan iç talebin düşüş göstermesi ile demir ve demir dışı metallerin ihracatında önemli artış meydana gelmiş olup, ülke çok sayıda anti dumping önlemi ve diğer korumacı önlemlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle ülkenin en önemli sektörlerinden biri olan çelik sektörü daha az ticari engelle karşılaşma olasılığı olan, daha düşük katma değerli çelik ürünlere kaymıştır. Bu ürünler, ABD ve Avrupa'da çelik üretimine girdi olmuştur. Gerileyen dünya metal fiyatları ve yükselen enerji maliyetleri sektörü sıkıştırmaya başlamış ve verimliliği artırmaya dayalı yeniden yapılandırma ve modernizasyon ihtiyacı giderek öne çıkmıştır. Bu ihtiyaç, o zamana kadar dış pazarlara açılma sürecini başarı ile yöneten işletmeler için bile önemli hale gelmiştir.

Rusya'nın dünya kanıtlanmış petrol rezervlerinin %5-6'sını ve dünya doğal gaz rezervlerinin üçte birini karşıladığı tahmin edilmektedir. Ülke aynı zamanda dünyanın en büyük kömür üreticilerinden biridir. Petrol sektörü 2004 yılına kadar özel sektörün kontrolünde iken bu durum 2004 yılında devlet kontrolündeki Yuganskneftegaz'ın Rosneft isimli şirketinin Yukos petrol şirketini devralması ile fiili olarak değişmiştir. Rusya'da petrol üreten belli başlı firmalar, Yukos, Lukoil, BP/TNK, Surgutneft, Sibneft, Tatneft, Sidanco, Slavneft, Rosneft'tir.

Boru hattı operatörü Transneft hala kamu işletmesi olarak faaliyet göstermekte olup, petrol boru hatlarında tekel konumundadır. Devlet, elektrik sektörünün yeniden yapılandırmasını hedefleyen bir programı uygulamaya geçirme aşamasındadır. Gaz sektöründe faaliyet gösteren Gazprom'un tekelinin kırılmasına yönelik planlar rafa kaldırılmıştır.

Devlet kontrolündeki boru hattı Transneft'in tam kapasite ile çalışıyor olması nedeni ile Rus petrol şirketleri boru hattı dışında ihraç yolları arayışındadır. Boru hattına alternatif olarak, ticari anlamda en uygun yolun petrol fiyatları yüksek düzeyde seyrettiği sürece, demiryolu taşımacılığı olduğu düşünülmektedir.

Ülkedeki zorlu iş ortamına rağmen 2000 yılından itibaren tesis edilen siyasi ve ekonomik istikrar sayesinde petrol sektörüne çok sayıda yabancı yatırımcı giriş yapmıştır. Sektördeki offshore gelişmelerin büyük çoğunluğu İngiliz-Hollanda ortaklığındaki Royal/Dutch Shell ve Amerikan ExxonMobil şirketlerince finanse edilmiştir.

Önemli kömür yataklarına sahip Rusya'da kömürcülük sektörü Sovyet planlamacılar tarafından üretimin ekonomik olmadığından belirlenmesinden itibaren 1980'lerden beri bir krizle karşı karşıyadır. Ülkenin en büyük kömür yatakları kuzeyde bulunmaktadır..

MÜTEAHLİK HİZMETERİ VE İNŞAAT

Müteahhitlik hizmetleri sektörü, inşaat ve emlak piyasası ülke ekonomisinde önemli bir yere sahiptir.

Rus inşaat sektörü 1990'lı yılların başında özelleştirilmiş olmakla birlikte, yeterli yatırımın yapılmaması nedeniyle finansmanı devlet tarafından yapılan konut, sanayi tesisleri ve diğer büyük projelerin tamamlanmasında büyük sıkıntılar yaşanmıştır. Son yıllarda istikrar kazanmasına ve yüksek büyüme oranları yakalamasına rağmen emlak piyasası halen "az gelişmiş" olarak nitelendirilmektedir. Dünya fiyatlarının çok üstünde olan emlak fiyatlarının orta-uzun vadede normal seviyelere düşmesi beklenmektedir. Rusya halkının artan konut ihtiyacını karşılamak amacıyla, sosyal hizmetler alanında başlatılan reform sürecine ek olarak konut alanında da konut inşasını yüzde 30 artıracak yeni bir konut programı üzerinde çalışmalar başlatılmıştır.

2000'li yıllardan itibaren Rus ekonomisindeki hızlı büyüme özellikle Moskova ve diğer büyük kentlerde çağdaş konut, ofis ve modern alışveriş merkezlerine olan talebi artırmıştır. Konut ihtiyacı, ofis ve ticaret merkezlerine yönelik artan talep ve inşaat maliyetlerinin yüksekliği, yüksek miktardaki arza rağmen emlak fiyatlarının artmasına neden olmuştur.

RF'de küçük ölçekli müteahhitlik firmaları ülke geneline yayılmıştır. Büyük firmalar ise Moskova ve St. Petersburg'da yerleşik durumdadır.

Ülkede inşaat alanında Türkiye'nin yanı sıra, Finlandiya, Almanya, ÇHC, İtalya ve Japonya etkin durumdadır. Çin, özellikle RF'nin uzakdoğusunda projeler yürütmekte, bununla birlikte Çin'in son dönemlerde Moskova civarındaki projelere imza attığı da gözlenmektedir.

Orta vadede Rusya'da; Enerji ihtiyacının artacağı, Ulaştırma altyapısının yenilenerek geliştirileceği, Çağdaş konut ve ofis talebinin artacağı, Endüstri tesisleri inşaatlarının artarak devam edeceği tahmin edilmektedir.

Son yıllarda artan çağdaş apartman ve villa talebi nedeniyle Rusya'da planlanan büyük ve küçük çaplı projeler hız kazanmıştır. Rusya'nın artan enerji ihtiyacının giderilmesi için yeni boru hatları inşaatları ve enerji santralleri ihaleleri açılmaktadır. Ulaştırma altyapısı ve endüstriyel alanda çok sayıda proje ihale edilmektedir.

Rusya'da son dönemde yaşanan en önemli gelişmelerden biri Krasnodar bölgesinde yer alan Soçi kentinde 2014 kış olimpiyatlarının düzenlenmesi olmuştur. Olimpiyatlar başta Soçi olmak üzere, Krasnodar, Novorossisk ve Rostov'da inşaat faaliyetlerini hızlandırmıştır.

FIFA 2018 Dünya Kupası'nın Rusya'da düzenlenecek olması da inşaat faaliyetleri bakımından önemli bir gelişmedir. Dünya Kupasına hazırlık için Rusya'nın yaklaşık 300 milyar Ruble (10 milyar Dolar) harcaması beklenmektedir. Kupa maçlarına St. Petersburg, Moskova, Kaliningrad, Kazan, Yaroslavl, Krasnodar ve Soçi kentlerinin ev sahipliği yapacağı ilan edilmiştir. Bu kentlerde halihazırdaki stadyum ve tesislerin yenilenmesi projelerinin yanı sıra 13 adet yeni stadyum inşaatı ve bunlara bağlı altyapı yatırımları gerçekleştirilecektir. Rusya'nın Dünya Kupası öncesinde 7 711 km. otoyol, 2 024 km. demiryolu ve ayrıca çok sayıda yeni otel inşa etmesi beklenmektedir. Doğal gaz üretim ve ihracat şirketi Gazprom'un finansmanı ile St. Petersburg'da yeni bir stadyum inşaatı yürütülmektedir. Bu projelere ilave olarak birkaç yeni stadyum daha inşa edilmesi halinde Rusya'nın Dünya Kupası için hazır hale geleceği ifade edilmektedir.

Müteahhitlik sektöründe ülkedeki turizm yatırımlarına bağlı olarak da bir canlanma beklenmektedir. Moskova kent yönetimi 2012 yılında kentte 40 adet yeni otel inşaatına başlanacağını ve 2025 yılı itibarı ile kentte açılan yeni otel sayısının 300 olmasının hedeflendiğini açıklamıştır. Turizm alanında yeni otel ve tesisler kurulmasına dönük gelişmeler yalnızca Moskova ve St. Petersburg kentlerinde değil, aynı zamanda Krasnodar, Kazan, Yekaterinburg, Samara ve Kaluga kentlerinde de müteahhitlik hizmetleri sektörünün canlanmasını sağlamıştır.

Müteahhitlik hizmetleri sektöründe kentleşmeye bağlı yatırımlar nedeni ile de dikkate değer bir canlanma beklenmektedir. Moskova kent yönetimi 20 yıl içinde gerçekleştirilmesi öngörülen ve kentin mevcut alanına 144.000 hektarlık yeni bir alanın katılmasını planlayan iddialı bir plan açıklamıştır. Plana göre gelecek 20 yılda kentin 144.000 hektarlık yeni alanında 60 milyon metrekarelik konut ve 45 milyon metrekarelik ticari gayrimenkul inşaatı gerçekleştirilecektir. Bu, Moskova kent alanının mevcut büyüklüğünün iki katı kadar büyüyeceği anlamına gelmektedir. Moskova kenti büyüme planı Türk firmaları için müteahhitlik hizmetleri alanında çok çeşitli fırsatlar sunacaktır.

Rus perakendecilik sektörünün henüz doyumluğa ulaşmamış olması da müteahhitlik hizmetleri sektörü açısından pazarda yeni fırsatlar yaratmaktadır.

Euromonitor verilerine göre Rusya Federasyonu müteahhitlik hizmetleri sektörü büyüklüğü 2014 yılında % 0,3 daralarak 8,8 trilyon Ruble olmuştur. RF Federal Devlet İstatistik Servisi verilerine göre ülkedeki inşaat faaliyetlerinin toplam hacmi 6 trilyon Ruble olup, önceki yıla kıyasla % 4,5 daralma kaydetmiştir.

Yeni inşaat teknolojilerinin kullanılmaya başlanması ile birlikte konut inşaatlarında son yıllarda dikkat çekici büyüme kaydedilmiştir. Konut sektörü ile ilgili beklentiler de son derece olumludur ve pazarın bu alanda da önemli fırsatlar vaad ettiği düşünülmektedir. Kentlerdeki emlak fiyatlarının çok yüksek olması nedeni ile nüfusun büyük çoğunluğu kent merkezlerinden emlak satın alamamaktadır. Bu nedenle kent dışındaki bölgelerden konut satın alma eğilimi başlamıştır. Bu bölgelerde inşaat maliyetleri kentlere kıyasla çok daha düşük seviyededir.

Müteahhitlik hizmetleri sektöründeki canlılığı koruyan bir diğer unsur da depo/antrepo inşaatlarındaki artıştır. Bu alanda başta Almanya, İsveç ve Finlandiya olmak üzere Avrupalı inşaat firmaları hakim durumdadır.

Soçi ve Krasnodar bölgesinde başlayan spor tesisleri, otel, taşımacılık sistemleri inşaat projeleri tamamlanmıştır. 2018 FIFA Dünya Kupası da başta stadyum inşaatları olmak üzere inşaat sektöründe canlanmaya neden olmuştur. Rus müteahhitlik firmalarının 50.000 ziyaretçi kapasitesi üzerindeki stadyumların inşaatında deneyimleri bulunmamakta; bu nedenle Dünya Kupası için inşa edilmekte olan stadyumların projeleri yabancı şirketler tarafından üstlenilmiş bulunmaktadır.

Rusya Federasyonu'na yönelik ABD ve Avrupa Birliği'nin uyguladığı yaptırımlar ve Rusya'nın karşı yaptırımlarının müteahhitlik hizmetleri pazarında olumsuz etkileri görülecek olmakla birlikte, inşaat/müteahhitlik hizmetleri sektörü Rusya Federasyonu ekonomisinde önemli bir unsuru teşkil etmeye devam edecektir.

Rusya'da mevcut konut stoğunun %60'ı 1960 öncesi inşa edilmiştir. 1990 yılında başlatılan sosyal konutları ücretsiz özelleştirme hareketi ile konut sahiplik oranı %33'ten 2010 yılı sonu itibarı ile %80'lere ulaşmıştır.

Pazarda inşaat malzemeleri alanında da büyük rekabet söz konusudur. İnşaat malzemeleri sektöründe Çin, Alman, G. Kore ve Amerikan firmalarının hakimiyeti gözlenmektedir.

Rus inşaat pazarında binaların yaklaşık % 95'inin iç dekorasyonsuz teslim edilmesi ve tüketicinin evini kendisinin dekore etmesi gibi yeni eğilimlerin, yenileme pazarındaki büyümeyi tetiklemesi beklenmektedir. İç dekorasyon ürünlerine olan talep büyümeye devam etmektedir. 2012 yılında inşaat malzemelerinin yaklaşık % 40'ı OBI, Leroy Merlin ve IKEA gibi "do it yourself" olarak adlandırılan kanallardan satın alınmıştır.

Çimento, beton karışımları, alçıpan, plastik pencere gibi temel ürünler çoğunlukla Alman teknolojisi kullanılarak ülkede üretilmektedir. Knauf (Almanya) gibi dünyada sektör lideri konumunda olan çeşitli firmaların ülkede üretim tesisleri bulunmaktadır. Samsung ve LG Chem gibi Güney Kore firmaları da son yıllarda pazara kurdukları temsilci ofisler aracılığı ile girmiş olup, pencere sistemleri ve ev dekorasyonu kullanımına yönelik yapay taş satışı gerçekleştirmektedir.

TURİZM

Rusya yılda ortalama 22 milyon turist tarafından ziyaret edilmektedir. Bu rakam 2000'li yılların başlangıcından bu yana fazla bir değişiklik göstermemiştir. Ziyaretçilerin yaklaşık 2/3'si eski Sovyet Cumhuriyetlerinden gelmektedir. Ancak bu ziyaretçilerin çoğunluğunu ülkeye çalışmak üzere gelen göçmenler teşkil etmektedir. Almanya, Finlandiya, ABD, İngiltere, İtalya, Fransa ve Japonya ülke turizmi açısından başlıca pazarlardır. Son yıllarda Güney Kore de önemli bir pazar olmaya başlamıştır.

Rusya, tur paketlerinin pahalı olması, otel altyapısının yeterli olmaması ve otel fiyatlarının yüksek olması, vize temininde sıkıntılar bulunması, güvenlikle ilgili olumsuz imaj gibi nedenlerle yeterli turist sayısına ulaşamamaktadır.

Ülkenin turizm altyapısı yeterince gelişmemiştir. Tesisler yeterli kalitede değildir. Bu durum uluslararası zincirler tarafından yapılan yatırımların artmasıyla birlikte değişmeye başlamıştır. Yine de otel kapasitesi yeterli değildir. Otelcilik sektörü 2000'li yılların başından itibaren gelişmeye başlamıştır. Mevcut otel altyapısını geliştirmeye yönelik projelerin büyük çoğunluğu Moskova'da gerçekleştirilmiştir.

Dünyanın önde gelen beş yıldızlı otel zincirleri 1990'ların ortalarından itibaren pazara girmeye başlamıştır. Bunlar arasında Moskova, St. Petersburg ve Novgorod'da otelleri bulunan Radisson (ABD), Kempinski (Almanya), Marriott International (ABD), Intercontinental (İngiltere), Holiday Inn (ABD), Best Western (ABD), Hyatt (ABD), Rocco Forte (İngiltere) ve Sheraton (ABD) yer almaktadır. Söz konusu markalar üst gelir düzeyindeki yabancı işadamlarına ve turistlere hitap etmektedir.

Moskova merkezinde dört ve beş yıldızlı otel inşaatları devam etmesine rağmen en fazla talep kaliteli ve uygun fiyatlı üç yıldızlı otellere yöneliktir. Ülkeyi ziyaret eden yabancı turistlerin en fazla tercih ettiği kentler ise St. Petersburg, Moskova ve Moskova'nın kuzey doğusundaki "Altın Halka" olarak adlandırılan bölgedir.

Rus turistler için en popüler ülkeler Türkiye, Çin ve Mısır'dır. Bu ülkelerin tercih edilmesinin ticari gerekçeleri de bulunmaktadır.

ULAŖTIRMA VE TELEKOMÜNİKASYON ALTYAPISI

UlaŖtırma Altyapısı

Rus demiryolları, iŖletilen demiryolu hatlarının uzunluğu ve büyüklüğü bakımından dünyada ABD'dekinden sonra ikinci, ulaŖım sistemi olup elektrikleştirilmiŖ ana demiryollarının uzunluğu bakımından ise dünyada ilk sıradadır. Rusya Federasyonu, tek başına, bütün dünya demiryolları yük nakli hacminin yüzde %20'sini ve yolcu nakli hacminin yüzde %10'u gerçekleŖtirmektedir. Demiryolları ülkenin nakliye sisteminin başlıca unsuru olup, ülkenin toplam yolcu ve yük ulaŖımındaki payı ise yüzde %40'ını aŖmaktadır.

Coğrafi konumu bakımından, Rus demiryolları, Avrasya demiryolu ağının ayrılmaz bir parçası olup Avrupa ve Doğu Asya demiryolu sistemlerine direkt olarak bağlıdır. Bunun yanısıra, limanlar üzerinden Kuzey Amerika nakliye sistemleri ile bağlantı kurulabilmektedir.

Yolcu taŖımacılıęı sistemi Sovyet dönemi sonrasında deęiŖmeye baŖlamıŖtır. Trafikteki özel araç sayısı hızla artmıŖtır. Yolcu taŖımacılıęında demiryolları %42, havayolları %22 paya sahiptir. Ŗehir içi yolcu taŖımacılıęında metro önemli bir yer tutmaktadır. Sekiz kentte (Moskova, St. Petersburg, Nizhny Novgorod, Kazan, Novosibirsk, Samara, Yekaterinburg ve Volgograd) metro bulunmaktadır.

870 000 km uzunluğunda (bunun 738 000 km'si asfaltlıdır.) karayolu ağına sahip olan ülkede, karayollarının durumu batı standartlarının gerisindedir. Yollardaki ölümlü kazalar yüksek düzeydedir. Moskova ve St. Petersburg arasında yeni bir yol inŖası ve Moskova'da bir çevre yolu inŖası son yıllarda sektördeki en göze çarpan projeler arasındadır.

2000'li yıllarla birlikte, hava trafiği ve yolcu sayısında önemli ölçüde artış gözlenmektedir. Hava taŖımacılıęı sisteminde ve filolarda hala modernizasyon ihtiyacı bulunmaktadır. 1990'ların başında tekel durumunu kaybeden ulusal havayolu Ŗirketi Aeroflot'un yanısıra yerel Rus havayolları Ŗirketleri (S7, Ural Havayolları-Utair, vs.) ve yabancı havayolu Ŗirketlerinin rekabeti bulunmaktadır.

Moskova'da üç büyük havalimanı (Sheremetyevo, Domodedovo and Vnukovo) bulunmaktadır. Dördüncü havalimanı olan Bykovo yalnızca kargo taŖımacılıęı ve acil uçuŖlara tahsis edilmiŖtir. Uluslararası uçuŖlar Sheremetyevo ve Domodedovo üzerinden gerçekleŖtirilmektedir. Hükümet, Rusya'nın Uzakdoğusu ile ülkenin diğer bölgelerinin birbirine bağlanmasını sağlamak üzere bölgesel havacılığın geliŖtirilmesine özel önem vermektedir. Bu kapsamda 2013 yılı Nisan ayında yeni bir Federal program uygulamaya konulmuŖtur. Program çerçevesinde yerel havalimanlarının altyapılarının yenilenmesini de kapsayan bölgesel havacılığın geliŖtirilmesine dönük 101 milyar Ruble'lik kaynak tahsis edilmiŖtir.

Limanlar

Rusya Federasyonu 63 limana sahiptir. Baltık kıyılarında St. Petersburg ve Kaliningrad, Karadeniz'de Novorossiysk, Tuapse, Soçi, Kuzeydeki Murmansk ve Arhangelsk, Pasifik'te Vladivostok, Nakhodka, Magadan ve Petropalovsk en önemli limanlardır. Ülkenin Karadeniz'de 12 limanı mevcuttur. Artan petrol ihracat hacimleri ile başa çıkılabilmesi için limanlarda yatırıma gereksinim bulunmaktadır. Transneft, ihracat kapasitesinin artırılmasına dönük çeŖitli projeler yürütmektedir. Ülkenin petrol ihracatının büyük bölümünün Transneft tarafından taŖınmasına rağmen artan ihracat hacimleri nedeni ile özellikle Karadeniz limanları için demiryolları da kullanılmaktadır. Limanlara demiryolu ile ulaŖan ham petrol daha sonra tankerlere yüklenmektedir. Ayrıca, Karadeniz'deki limanlardan Tuapse, Gelincik ve özellikle Kavkaz limanı için modernizasyon projeleri baŖlatılmaktadır.

Telekomünikasyon

Mobil iletişim hizmetleri GSM, CDMA-450, AMPS ve DAMPS standartlarında sağlanmaktadır. GSM %80 pazar payı ile pazara hakim durumdadır. Pazardaki mobil iletişim şirketleri Mobile TeleSystems (MTS, pazarın % 31'ine sahip), Megafon (pazarın %29'una sahip) ve Vimpelcom (pazarın % 23'üne sahip)'dur. Pazardaki rekabet pazara 2013 yılında dördüncü bir aktörün girmesi ile daha da artmıştır. Söz konusu şirket, İskandinav bir şirketin Rusya şubesi olan Tele2'dir. Şirket, 2013 yılı Nisan ayında VTB Bank tarafından 3,6 milyar dolara satın alınmış olup, Ekim 2013'te de % 50 hissesi bir konsorsiyuma satılmıştır.

2014 yılında ülkenin başlıca telefon operatörü olan ve çoğunluk hissesi devlete ait olan Rostelecom, mobil operasyonlarını Tele2 ile birleştirmiştir. Söz konusu birleşme 2015 yılı ilk çeyreği itibarı ile pazarda % 15 pay sahibi olarak Rusya'daki dördüncü büyük operatör haline gelmiştir. Söz konusu ortak girişim, 2014 yılı Nisan ayında Federal Anti Tekel Kurumundan bölgesel bir mobil operatör olan Sotel'in tamamını satın alma izni almıştır. Şirket, 80.000 3G ve 4G baz istasyonu kurmaya dönük 3 yıllık bir yatırım programı ilan etmiş olup, ülkenin üçüncü büyük operatörü olmayı amaçlamaktadır.

Rusya'da internet erişimi ve kullanımı giderek artmaktadır. İnternet kullanıcılarının sayısı 2014 yılı itibarı ile tahmini olarak 95,2 milyondur. Kullanıcıların büyük çoğunluğu interneti ulusal ve uluslararası haberler, eğlence ve sosyal medya için kullanmaktadır. Elektronik ticaretin rolü de giderek önem kazanmaktadır. Online perakendeciliğin mağaza dışı perakendecilikten aldığı pay Euromonitor'e göre 2014 yılında % 69'a ulaşmıştır.

ENERJİ

Gaz sektörü devlet kontrolündeki Gazprom egemenliği altındadır. Novatek, Lukoil, Rosneft, Surgutneftegaz, Gazpromneft doğal gaz üretimi gerçekleştiren diğer şirketlerdir. Gazprom, dünya doğal gaz rezervlerinin üçte birini kontrol etmektedir. İç fiyatlar dünya fiyatlarının yaklaşık %20'si kadardır. Ucuz doğal gaz Rus sanayi sektörünü desteklemekte ve hanehalkı enerji fiyatlarını düşük düzeyde tutmaktadır. Sanayi sektöründeki kullanıcılar için uygulanan fiyatların liberalize edilmesi yönünde bir karar alınmış bulunmaktadır. Buna göre 1000 metreküp başına 45 \$ olan fiyatların 2010 yılı itibarı ile 110-120 \$'a, 2015 yılı itibarı ile 130-140 \$'a çıkartılması beklenmektedir. Resmi tahminlere göre piyasa fiyatlarının 2011 yılı itibarı ile ihraç fiyatları ile uyumlu hale getirileceği öngörülmektedir. Hanehalkı kullanım tarifelerinin ise 2008 yılında %14, 2009 yılında ise % 13 oranında artması beklenmektedir. Gaz ve elektrik için hanehalkı tarifelerinin en az 2015 yılına kadar sübvansede edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kararda enflasyon endişeleri rol oynamıştır.

Rusya dünyadaki dördüncü büyük elektrik enerjisi üreten ve tüketen ülke konumundadır. Ülkede 440 adet enerji istasyonu bulunmaktadır. Elektrik üretiminin büyük bölümü jeotermal üretime dayanmaktadır. Bunun % 46'sı gaz, % 18'i kömür ile elde edilmektedir. Üretimin % 18'i ise hidroelektrik kaynaklıdır. Elektrik üretiminin % 17'si ise nükleer santrallerden elde edilmektedir. Termal üretimin % 60'ı kojenerasyon (kombine ısı ve güç tesisi) ile elde edilmektedir. Rusya, 10 yerde 31 nükleer enerji tesisi işletmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının toplam üretimdeki payı yalnızca % 1'dir.

Rus hükümeti enerji sektöründe reforma 2002 yılında başlamıştır. Reform programının amacı eskiyen enerji ve ısıtma altyapısının yenilenmesidir. Yeniden yapılanma ile enerji üretim, nakil ve satış şirketlerinin birbirinden ayrılması ve özelleştirmesi gerçekleştirilmiştir. Hatlar ise yasal denetim altına alınmıştır. Elektrik piyasasının liberalizasyon süreci 2011 yılında tamamlanmıştır. Üreticilerin pazar fiyatlarını oluşturmalarına izin verilmemekte, dağıtım hatları devlet kontrolü altında tutulmaktadır.

Reorganizasyon sonucunda Inter RAO UES isimli şirket Rusya'da elektrik enerjisi ihracatı ve ithalatında en önemli şirket olmuştur. Yabancı ve Rus sermayeli şirketlerin enerji sektöründeki yatırımlarının toplam tutarı yaklaşık 27 milyar Dolar'dır. Yatırımlarının karşılığında 2020 yılı itibarı ile 186 GW yeni kapasite yaratma taahhüdünde bulunmuşlardır.

Uluslararası Enerji Ajansı'na göre ülkede elektrik kesintilerini önlemek ve gelecekteki talebi karşılamak için enerji sektöründe 2030 yılına kadar 440 milyar Dolar tutarında yatırım ihtiyacı oluşacaktır. Bu da yeni enerji üretim kapasitesi yaratmak ve mevcut tesisleri modernize etmek anlamına gelmektedir.

BANKACILIK

Rusya'daki ticari bankacılık 1980'li yılların sonunda şekillenmiştir. 1988 yılında kooperatifler yasası ile devlet bankaları dışında ilk bankalar oluşturulmuştur. 1990'lı yılların başındaki enflasyonist dönemde bankacılık karlı hale gelmiş, bankalar asli bankacılık görevleri dışındaki faaliyetlerden önemli kazançlar elde ederek genişleşmişlerdir. 1994 yılında banka sayısı 2500'ün üzerine çıkmıştır. Sıkı olmayan düzenleme ve lisans politikaları da sayısal artışta etkili olmuştur.

Bankalar, Rusya Federasyonu'ndaki özelleştirme ile de büyük işletmelerin hisselerine sahip olmuşlardır. 1995 sonrasında Rublenin aşırı değerlenmesi ve bankaların bu ortamda dövizde açık pozisyon almaları ve önemli miktarda (vadeli) forward kontrata gitmeleri 1998 krizinde bankaları taahhütlerini yerine getiremez durumda bırakmıştır. Diğer taraftan, kurun baskı altında, reel faizlerin ise yüksek olduğu kriz öncesi dönemde bankalar kısa dönemli hazine kağıtlarına yatırım yapmışlardır. Ağustos 1998 de devletin moratoryum ilan etmesi bankaları likidite problemi ile karşı karşıya bırakmış, devalüasyon sonrası aktiflerde yabancı para cinsinden çok büyük düşüşler oluşmuştur. Bu ise bankaların büyük kısmının batmasına sebep olmuş ve devlet desteği olmaksızın faaliyetlerini sürdürmelerini imkansız hale getirmiştir.

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN GÖRÜNÜMÜ

Doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) 1990'lar süresince Rusya'nın büyüklüğü ve ekonomik potansiyeline rağmen yetersiz düzeyde kalmıştır. Siyasi istikrarsızlık, ekonomik belirsizlik, yasal boşluklar ve ülkedeki iş ortamını olumsuz yönde etkileyen düzenlemeler ve vergi yükü ülkeye doğrudan yabancı yatırım girişini olumsuz yönde etkileyen unsurlar olmuştur.

2000'li yılların başından itibaren doğrudan yabancı yatırımlar dikkate değer artış kaydetmeye başlamıştır.

2016 yılında gerçekleşen doğrudan yabancı yatırımlar, 2015 yılına göre % 62'lik bir artış göstererek 19 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu artışta, devlet şirketi Rosneft'in % 19,5'lik hissesinin, İngiltere-İsviçre ortaklığı Glencore ve Katar Devlet Fonu konsorsiyumuna, 10,5 milyar Euro (11,3 milyar Dolar) karşılığında satışı etkili olmuştur. (UNCTAD, 1 Şubat 2017)

Ülkedeki doğrudan yabancı yatırımların tutarı 2016 yılında 351 milyar Dolar, yurtdışına çıkan yatırımların tutarı ise 395 milyar dolardır. (EIU)

İş ortamının belirsizliği ve bu alanda yaşanan sorunlara rağmen Rus pazarının sunduğu güçlü fırsatlar nedeni ile ülkeye yabancı yatırım girişinin artmaya devam edeceği düşünülmektedir.

Özel Ekonomik Bölgeler

Rus hükümeti ülkenin doğal kaynaklara dayalı ekonomisini inovasyona dayalı bir ekonomiye dönüştürme vizyonuna destek olması amacı ile "Özel Ekonomik Bölgeler" kurulması kararı almıştır. Ekonomik Gelişme ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan "Özel Ekonomik Bölgeler" (ÖEB) kurulmasına ilişkin kanun tasarısı Duma'dan 08.07.2005 tarihinde geçmiş ve ardından Federasyon Konseyi'nde 13.07.2005 tarihinde onaylanmış olup, 23.07.2005 tarihinde Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından imzalanmıştır. Aynı tarihte Putin tarafından, özel ekonomik bölgelerin oluşturulması için bir federal ajans kurulmasına dair kararname de imzalanmıştır.

ÖEB'ler ülkeye yatırım çekmekte en etkili enstrümanlardan biridir.

Halihazırdaki mevzuata göre 4 farklı türde 28 ÖEB bulunmaktadır:

Sanayi ve İmalat bölgeleri: Tataristan Cumhuriyeti (Alabuga), Lipetsk, Samara, Sverdlovsk, Pskov ve Kaluga bölgeleri

Teknoloji ve İnovasyon bölgeleri: Moskova, St. Petersburg, Tomsk ve Moskova Bölgesi (Dubna) ve Tataristan Cumhuriyeti

Turizm bölgeleri: Altay Cumhuriyeti, Buryatya Cumhuriyeti, Altay Bölgesi, Stavropol Bölgesi, Primorsky Bölgesi, Krasnodar Bölgesi kümelenmesi, İnguşetya Cumhuriyeti, Dağıstan Cumhuriyeti, Kuzey Osetya-Alania Cumhuriyeti, Adigeya Cumhuriyeti, Kardino-Balkar Cumhuriyeti, Karaçi-Çerkes Cumhuriyeti, Çeçen Cumhuriyeti

Liman bölgeleri (lojistik merkezleri kurulmasına yönelik olarak): Ulyanovsk (Volga bölgesi), Murmansk ve Khabarovsk (Uzakdoğu) bölgeleri

Özel ekonomik bölgelerde bilim ve araştırma laboratuvarları bulunmaktadır. 2013 yılı Aralık ayı itibarı ile özel ekonomik bölgelerde faaliyet gösteren 338 şirket bulunmaktadır. Bu şirketler arasında 24 ülkeden önde gelen yabancı işletmeler de yer almıştır. Bunlar arasında Ford, Yokohama, 3M, Air Liquide, Rockwool, Hayat, Novartis gibi dev firmalar da yer almaktadır. Planlanan yatırımların toplam hacmi 12 milyar Dolar'ın üzerindedir.

Teknoloji ve inovasyon bölgelerinde yerleşik işletmeler 350 adet sınai patent temin etmiştir. Boeing, Airbus, Apple gibi dünyanın en büyük şirketleri bu bölgelerde üretilen ürünleri satın almaktadır. Bölgelerde yerleşik üreticilerin Philips, Samsung, IBM gibi şirketlerle ortaklıkları da bulunmaktadır.

Halihazırda bölgelerdeki şirketler arasında teknik işbirliği yaratılması ve kümelenmeler oluşturulması üzerinde yoğunlaşmıştır. Samara bölgesindeki Togliatti ÖEB (otomotiv ana ve yan sanayi kümelenmesi), Lipetsk Bölgesi ÖEB (otomobil lastikleri kümelenmesi), Ulyanovsk limanı (havacılık ekipmanları kümelenmesi) kümelenme çalışmalarına örnek teşkil etmektedir.

Asya Organize Sanayi Bölgesi, Türk firmalarının en yoğun olarak bulunduğu ÖEB'dir.

Özel ekonomik bölgelerde yatırımcılara sağlanan ayrıcalıklar yatırımcının masraflarını %30'a kadar düşürebilmektedir.

Özel Ekonomik Bölgelerde Tanınan Ayrıcalıklar

Vergi Kolaylıkları

Gelir vergisi: ÖEB sakinleri için % 20 yerine % 0 ila % 13,5 arasında uygulanır.

Bir kümelenme içerisinde yer alan Teknoloji ve İnovasyon bölgeleri ve Turizm bölgelerinde yerleşik firmalar gelir vergisinden muaftır.

10-15 yıl için taşımacılık ve emlak vergilerinden muafiyet bulunmaktadır.

Federal düzeyde yatırımcılar arazi vergisinden 5 ila 10 yıllığına muaf tutulmaktadır.

Bölgelerde yatırımcılara devlet destekli modern taşımacılık, sosyal, gümrük ve diğer altyapı hizmetleri sağlanmaktadır.

Bölgelerde özel gümrük rejimi uygulanmaktadır. Söz konusu özel rejim, serbest gümrük bölgesi rejimi olup, ÖEB alanı içinde yerleşik yatırımcılar ithalatta gümrük vergisi ve KDV'den muaftır.

Bürokratik engellerin azaltılması amacı ile "tek pencere" uygulaması getirilmiştir. Uygulama kapsamında yatırımcı bürokratik işlemlerle ilgili tüm dokümanları özel bir kuruluşa ibraz etmekte ve böylelikle yatırım projesinin ilk aşamalarında zamandan tasarruf edilmektedir.

Kalifiye insan kaynaklarına erişim daha kolaydır.

Kalifiye yabancı personel istihdamında kolaylaştırılmış bir göçmenlik rejimi uygulanmaktadır.

ÖEB mukimi statüsü elde edilmesi için 4 adım gerekmektedir:

Şirket kaydı ve iş planı yapılması;

R.F. Ekonomik Kalkınma Bakanlığı'na başvuru yapılması;

Uzman komitesi tarafınca başvurunun kabul edilmesi;

Yatırımcı, Ekonomik Kalkınma Bakanlığı ve ÖEB yönetimi arasında üçlü bir sözleşmenin imzalanması.).

ÜLKEDE İŞ KURMA MEVZUATI

Rus mevzuatına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işleminden sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya Federasyonu'nda tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Yabancı firmalar Rusya Federasyonu'nda şirket kurabilecekleri gibi temsilcilik ofisi de oluşturabilirler. Bu açıdan, yabancı şirketlerin kayıt işlemleri iki başlık altında yapılmaktadır. Bunların birincisi tescil (registration) işlemi, diğeri ise kabul (accreditation) işlemidir.

Tescil işlemi yabancı sermayeli firmalara, Rusya Federasyonu'nda kar sağlayıcı işlemler dahil olmak üzere her türlü ticari ve ekonomik içerikli faaliyette bulunma hakkı sağlamaktadır. Buna karşılık akredite firmalar kendi ülkelerindeki ana firmanın temsilcisi olarak ve genellikle kar getirici faaliyette bulunmamak üzere kayıt işlemi yaptırmış olmaktadır.

Temsilci ofislerin temel fonksiyonu, Rusya dışındaki merkez ofisin ticari ilişkilerini kurmak ve yürütmek, onun adına pazarlama çalışmaları yapmak, gerektiği takdirde kontratlar imzalamaktır. Rusya Federasyonu kanunlarına göre temsilci ofislerin ayrı kanuni şahıs hükmiyeti yoktur. Temsilci ofisleri bizzat ticari aktivitede bulunmaları ve Rusya Federasyonu kaynaklı gelir elde etmeleri halinde ise normal bir şirket gibi vergi yükümlüsü sayılıp vergilendirilirler.

RUSYA'DA TEMSİLCİ OFİSLER

Ruble ve/veya döviz hesabı açabilirler.

Temsilci ofisler giderlerini Ruble ve döviz hesaplarından karşılayabilirler. (kiralara, maaşlar, iktisadi kıymet alımı, reklam ve pazarlama giderleri gibi)

Temsilci ofisler gümrükleme yapabilirler, stok tutabilirler. / Temsilci ofisler, ofis kira ödemelerinde KDV'den muaftır.

Temsilci ofislerin kullanımı için geçici olarak ithal edilen ofis ekipmanları ve taşıtlar gümrük vergi ve harçlarına tabi değildir. Ancak gümrük idaresi yeni bir uygulama başlatarak, nakil vasıtalarında muaf tutulan tutar kadar depozito talep etmektedir. (19.02.1999 N.01-14/223 Gümrük İdaresinin Kararıyla 14.01.99 tarihinden itibaren muafiyet kaldırılmıştır.)

Diğer taraftan, Rus mevzuatına göre yabancı tüzel ve gerçek kişiler yatırımcı olarak ortaklıklarda ve/veya ekonomik topluluklarda da yer alabilirler. Yabancı ortaklı ticari işletmeler iki şekilde kurulabilmektedir. Ortaklıklar, yeni bir işletmenin kurulması veya mevcut bir işletmenin hisselerinin yabancı yatırımcı tarafından satın alınması ile oluşturulabilir. Ticari işletmelerde sermayeye katılım parasal değerler, maddi varlıklar, menkul kıymetler, kullanma hakları şeklinde olabilir. Sermaye katkısı olarak yurtdışından gönderilen dövizler Rubleye çevrildikten sonra sermaye olarak yatırılabilir. Sermaye katkısı olarak yurtdışından gönderilen dövizler Rubleye çevrildikten sonra sermaye olarak yatırılabilir.

Yabancı, gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan şirketler ise limited ve anonim şirket ile mevzuatın imkan tanıdığı ortaklık statüleri şeklinde oluşturulmaktadır. Limited Şirket Kanunu Ocak 1998 yılında yayınlandığı için bu tarihe kadar, yabancı sermayeli şirketlerin Anonim şirket şeklinde oluşturulduğu görülmektedir. Kanun çıkana kadar, Limited Şirketlerle ilgili belirsizlikler de yabancı şirketleri bu yola itmiştir. Kanun, bu belirsizlikleri ortadan kaldırmıştır.

Limited Şirketler : Kuruluş ve yönetim işlemleri Anonim şirketlere göre daha basittir. Bir veya birkaç kişi tarafından kurulmuş ve sermayesi paylara bölünmüş ticari topluluklardır. Limited şirketlerin kurucuları şirketin borçlarından sorumlu değildir ve muhtemel zararlar için şirketteki payları kadar risk taşırlar. Ticaret Siciline kaydedildiği anda kurulmuş sayılırlar.

Anonim Şirketler (ZAO): Anonim Şirketler açık veya kapalı olarak kurulabilmektedir. Bu husus, kuruluş sözleşmesinde ve şirket unvanında belirtilir. Temel fark hisse devridir. Açık anonim şirketlerde hissedarlar kendi hisselerini diğer ortaklardan habersiz 3. kişilere devredebilirler. Hissedarların sayısı için bir sınırlama yoktur. Kapalı anonim şirketlerde ise hisse devrinde diğer ortaklara öncelik tanınır. Hissedar sayısı 50'den fazla olamaz.

DIŞ TİCARET

2000 yılından itibaren Ruble'nin yeniden değerlenmeye başlaması ve petrol ihracat gelirlerindeki artış sayesinde yeniden artmaya başlayan iç talebe bağlı olarak küresel kriz öncesinde ithalatta artış eğilimi gözlenmiştir. İthalat hacmi 2008 yılında %31 artış göstermiştir. Küresel mali kriz nedeni ile iç talepte düşüş olmuş; bu nedenle ülkenin ithalat hacminde 2009 yılında ciddi ölçüde daralmıştır. 2010 yılında krizden çıkış sürecinin başlaması ile birlikte Rusya'nın ihracatında % 31, ithalatında ise % 37 artış olmuştur. 2013 yılında ülkenin dünyaya ihracatı yalnızca % 0,3 artış kaydetmiştir. Aynı dönemde dünyadan ithalat ise % 0,5 oranında artmıştır. Düşen petrol fiyatları ve Ruble'nin değer kaybı nedeni ile dış ticaret hacmi 2014 yılında % 8 oranında azalmıştır. Ülkenin dünyadan ithalatı % 10,3, dünyaya ihracatı % 6,7 daralmıştır.

2015 yılında dış ticarete sert bir düşüş yaşanmış; ülkenin dış ticaret hacmi 526,6 milyar dolara gerilemiştir.

2018 yılında Rusya'nın toplam ihracatı 450 milyar dolar, ithalatı ise 238 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkenin ticaret fazlası ise 130 milyar dolardan fazladır.

Rusya'nın Dış Ticareti (1000\$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2016	285,491,052	182,257,214	467,748,266	103,233,838
2017	359,151,975	228,212,750	587,364,725	130,939,225
2018	449,347,157	238,151,375	687,498,532	211,195,782

RUSYA'NIN İHRACATI

Rusya'nın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	73,676,262	93,306,412	129,049,146
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	45,951,775	58,244,387	78,108,592
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	45,239,262	14,145,998	63,746,027
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	8,907,236	13,529,954	17,030,973
1001	Buğday ve mahlut	4,215,803	5,791,013	8,432,493
7601	İşlenmemiş alüminyum	4,471,352	6,031,006	7,955,941
7102	Elmaslar	4,063,907	43,414,423	7,497,573
7207	Demir/alaşimsız çelikten yarı mamuller	4,988,146	5,464,417	5,347,786
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	4,832,512	4,699,957	5,015,253
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	3,193,882	3,989,764	4,502,680
7403	Artılmış bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	2,403,907	3,646,314	4,127,637
7110	Platin, paladyum, rodyum, iridyum, osmiyum, rutenyum (ham, pudra vb.)	2,398,007	3,278,816	3,640,562
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	2,412,155	3,059,680	3,441,034
3105	Azot, fosfor ve potasyum gibi; iki/üçünün karışımları	2,608,408	2,748,212	3,402,555
2707	Yağlar ve yüksek sıcaklıkta kömür katranının damıtılmasından elde edilen diğer ürünler	421,067	1,210,246	3,183,176
3102	Azotlu mineral/kimyasal gübreler	2,170,911	2,337,423	2,786,666
0303	Dondurulmuş balık	1,965,720	2,057,287	2,569,090

Rusya'nın başlıca ihraç pazarları arasında Hollanda, Çin, Almanya, Belarus, Türkiye, İtalya ve Kore Cumhuriyeti bulunmaktadır.

2017 yılında Türkiye Rusya'dan 19,5 milyar dolar ithalat yapmıştır. (Rusya'nın ihracat pazarında 5. Sırada)

Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (1000 \$)	2016	2017	2018
ÇİN	28,021,250	37,524,519	56,040,503
HOLLANDA	29,254,624	34,629,772	43,470,987
ALMANYA	21,258,481	15,490,523	34,096,334
BELARUS	14,050,697	15,537,357	21,819,797
TÜRKİYE	13,698,261	12,929,906	21,345,044
G.KORE	10,027,147	12,100,985	17,832,181
POLONYA	9,098,660	10,570,013	16,540,213
İTALYA	11,931,360	9,805,489	16,405,936
KAZAKİSTAN	9,426,891	11,924,244	12,923,333
ABD	9,425,802	9,884,700	12,534,204

Kaynak: Trade Map

RUSYA'NIN İTHALATI

Rusya'nın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon \$)

GTİP No	GTİP Açıklama	2016	2017	2018
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	6,713,843	8,392,501	9,433,137
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	5,716,564	7,939,083	8,978,362
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	6,948,233	8,395,346	7,833,242
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	6,027,371	6,697,483	7,261,031
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	6,581,104	1,656,791	7,053,690
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	3,824,134	5,097,097	5,947,457
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	6,106,257	6,949,597	2,624,050
2818	Suni korendon alüminyum oksit ve hidroksit	1,326,496	1,535,838	2,211,210
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	1,586,001	1,824,974	2,008,318
8707	Kara taşıtları için karoserileri	1,124,515	1,507,122	2,005,730
8704	Ürün taşımak için motorlu taşıtlar, dahil motorlu ve kabinli şasi	1,030,648	1,998,792	1,999,047
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	1,424,210	1,780,774	1,970,902
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1,300,709	1,703,844	1,887,584
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	1,617,383	1,737,900	1,864,356
8429	Kendinden itmeli buldozerler, açılı dozerler, greyderler, düzleyiciler, sıyırıcılar, mekanik kürekler, ekskavatörler	729,425	1,510,154	1,776,564
6403	Ayakkabı; yüzü deri, tabanı kauçuk, plastik, tabii, suni vb kösele	1,103,630	1,545,111	1,740,642
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	1,321,879	1,738,828	1,690,978
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	1,334,090	1,560,530	1,667,137

Rusya'nın en fazla ürün ithal ettiği ülkeler Çin, Almanya, ABD, Belarus, Fransa, İtalya ve Japonya'dır.

Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1000 \$)

ÜLKE	2016	2017	2018
ÇİN	38,086,982	48,373,353	52,217,993
ALMANYA	19,450,963	22,740,419	25,510,486
ABD	11,065,668	12,589,834	12,682,131
BEYAZ RUSYA	9,406,285	10,691,594	12,179,232
İTALYA	7,845,137	9,850,228	10,590,386
FRANSA	8,491,635	9,124,980	9,561,721
JAPONYA	6,679,836	7,763,938	8,819,217
G.KORE	5,113,263	6,919,726	7,008,953
UKRAYNA	3,950,745	4,935,817	5,461,217
KAZAKİSTAN	3,612,215	4,599,663	5,295,922
POLONYA	3,958,492	4,676,293	5,141,210
TÜRKİYE	2,147,525	3,441,120	4,215,914

Kaynak: Trade Map

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

DIŞ TİCARET POLİTİKASI

Rusya Federasyonu'nun Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşması bulunmaktadır. Ülkenin Avrupa Birliği ile Şubat 1996'dan geçerli olmak üzere bir ortaklık ve işbirliği anlaşması bulunmaktadır.

Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren Gümrük Birliği kurulmuş bulunmaktadır. Birliğe 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da dahil olmuştur.

Rusya Federasyonu Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) 1993 yılı Haziran ayında başvurmuştur. Ülkenin Örgüte üyeliğine ilişkin belgeler, Örgütün 8. Bakanlar Konferansında, 16 Aralık 2011 tarihinde, İsviçre'nin Cenevre kentinde üye devletlerin bakanları tarafından onaylanmıştır. Söz konusu belgeler, Rusya'nın üyeliğine ilişkin şart ve taviz belgelerini, Rusya'nın ticaret rejimine ilişkin reformları ve DTÖ'ye üyelik çerçevesinde üstlendiği taahhütleri içeren bir pakettir. Rusya Federasyonu, DTÖ'ye katılımının onaylanması sürecinin tamamlandığını 23 Temmuz 2012 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Sekreteryası'na resmi olarak bildirmiştir. İç onay sürecini tamamlayan Rusya, 23 Ağustos 2012 tarihinden itibaren DTÖ'nün 156'ncı üyesi olmuştur.

Rusya, 2006-2007 yıllarında BDT üyesi ülkelere sağlamakta olduğu ucuz enerji desteğini önemli ölçüde daraltmıştır. Bu da ülkenin ucuz gazı bundan böyle Sovyet dönemi sonrası bir işbirliği desteği olarak kullanmayacağı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte Rusya'nın Sovyet dönemi sonrasında yeniden ekonomik entegrasyon için BDT yerine Avrasya Ekonomik Topluluğu'nu (Eurasec) daha verimli bir araç olarak

görmeye başladığı gözlenmektedir. 2000 yılı Nisan ayında kurulan Eurasec, halihazırda Rusya, Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan'dan oluşmakta olup, Ermenistan, Ukrayna ve Moldova üyelik öncesi gözlemci statüsündedir. 250 milyon nüfuslu potansiyel bir pazar olan Eurasec'in birinci hedefi bir Gümrük Birliği oluşturmaktır. Bu hedefe yönelik çok küçük bir ilerleme kaydedilmiş olsa da, söz konusu ilerlemeler, tarifelerin çoğunluğunda şimdiden bir düzenleme olması nedeni ile önemli görülmektedir. Eurasec 2006 yılında entegre bir döviz piyasası kurulması yönünde anlaşmaya varmıştır. Rusya ve Kazakistan bölgeye finansman sağlanması amacıyla yönelik olarak Avrasya Kalkınma Bankası'nı kurmuştur. Banka, 1,5 milyar dolar tutarında kayıtlı sermayeye sahiptir.

Rusya Federasyonu tarafından ihraç ürünlerimizin ülkeye girişine getirilen bir kolaylık, ülkemizin ithalatta uygulanan ülke preferans sistemine dahil edilmesidir. Sovyet döneminden beri (1974) uygulanan bu sistem, 1992 yılında tekrar düzenlenmiş olup, ülkemiz, gelişmekte olan ülkeler statüsünde mütalaa edilerek, Rusya Federasyonu'na ihraç edilecek Türk mallarının %25 oranında gümrük vergisi indirimi ile ülkeye girmesine imkan sağlanmıştır.(GSP)

Ancak Rusya, ithalatta uyguladığı Genel Preferanslar Sistemine dahil madde gruplarında bir azaltmaya gitmiştir. Bu uygulama ile ülkemizin belli başlı ihraç ürünlerinden tekstil, deri eşya, şekerleme mamulleri, makarna, temizlik maddeleri, bisküviler liste dışında kalmıştır.

Bavul Ticareti

Bavul ticareti, Rusya'nın Türkiye olan ticari ilişkilerinde 1990'lı yıllarda oldukça büyük bir yere sahip olmuştur. Bavul ticareti günümüzde her iki ülkedeki gelişmeler paralelinde önemini yitirmeye başlamıştır. Bu tür ticaretten zarar gören Rusya ticaretin yasal zemine oturtulması amacıyla aldığı tedbirleri daha da sıkılaştırmıştır. Rusya'nın aldığı önlemlerin yanı sıra kargo yoluyla yapılan taşımalarda son zamanlarda taşıma maliyetlerinin çok yükselmesi, gümrüklerde yapılan kontrollerin sıklaştırılması ve mallara el konulması ya da nakliye sırasında kaybolması gibi riskler kargo ticaretinin de yasal ticarete doğru gidişini hızlandırmaktadır.

Avrasya Ekonomik Birliği

Rusya Federasyonu, Kazakistan ve Beyaz Rusya arasında kurulan Avrasya Gümrük Birliği ve üçüncü ülkelere yönelik ortak gümrük tarifesi uygulaması 1 Ocak 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Birliğin kurallarını derleyecek olan Ortak Gümrük Kanunu da 1 Temmuz 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1 Temmuz 2011 tarihinden itibaren de iç gümrükler iptal edilmiştir. Avrasya Gümrük Birliği'nin temelini Avrasya Ekonomik Topluluğu "The Euroasian Economic Community (EvrAzEs)" oluşturmaktadır. Avrasya Gümrük Birliğine 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da katılmıştır.

1 Ocak 2015 tarihinde Avrasya Ekonomik Birliği Antlaşması imzalanmıştır. Avrasya Ekonomik Birliğinin amacı üye ülkelerin ekonomilerini güçlendirmek ve bu ülkelerin küresel pazarlardaki rekabet edebilirliklerini geliştirmektir.

Gümrük Birliği kapsamında, RF'de yerleşik herhangi bir Türk firması, ithalatını RF gümrüklerinde gerçekleştirmiş olduğu ve/veya RF'de ürettiği herhangi bir ürünü (hassas ürünler veya tarife kontenjanı gereken ürünler saklı kalmak kaydıyla) fatura, sevk irsaliyesi ve satış sözleşmesi belgeleri ile birlikte, üye ülkelere gümrüksüz sevk edebilecektir.

Gümrük tarifeleri 1 Ocak 2010 tarihi itibarı ile tek tarife haline gelmiştir. Ayrıca bu tarihten itibaren lisans ve tarife dışı engellerde de ortak uygulamaya geçilmesi planlanmıştır. Ortak Gümrük Kodu ise 1 Temmuz 2010 tarihinden itibaren uygulamaya başlamıştır.

İthalat Rejimi

İthalat Lisansı

Televizyon, tütün ürünleri, etil alkol ve votka, silah, patlayıcılar, askeri malzeme, radyoaktif maddeler ve atıklar, narkotik maddeler, kıymetli maden ve taşların ithalatında ithal lisansı alınması gerekmektedir. Söz konusu lisanslar genel olarak Ticaret Bakanlığı tarafından verilmektedir.

İhracat Rejimi

İhraç Vergileri

Rusya Federasyonu gelir elde etmek amacıyla bazı mallar itibarıyla ihracat vergisi uygulamasına geçmiştir. Başlangıçta bu vergi doğal gaz ve petrole konmuşken zaman içerisinde diğer mallara da yayılmıştır. Vergi %5 ile 30 arasında değişmektedir. Vergi konulan bazı önemli maddeler gübre, kağıt, kereste, bazı demir ve demir dışı metallerdir.

TARİFELER VE DİĞER VERGİLER

Genel Olarak Gümrük Vergileri

İthal mallar genel olarak üç çeşit vergiye tabidir:

- Gümrük vergileri - KDV - Bazı ürünlere uygulanmakta olan özel tüketim vergileri.

Rusya "Uluslararası Armonize Eşya Tanımı ve Kodlama Sistemi"ni kullanmaktadır. Buna göre ülkeye giriş yapacak mallar, 97 ürün kategorisinden biri içinde değerlendirilmekte olup, gümrük vergileri gümrüklerde bu sınıflandırmaya göre uygulanmaktadır. Gümrük vergileri yüzde olarak ya da birim başına Avro cinsinden veya bu iki yöntemin birleşimi üzerinden uygulanmaktadır.

Rusya'da birçok mal grubunda gümrük kıymetlerinin tesbiti açısından referans fiyat uygulaması yapılmaktadır. Rus Gümrük İdaresince fiyat açısından riskli olduğu değerlendirilen bazı mallarda belirlenen asgari kıymetlerin altında kalan beyanlar kabul edilememekte, malın girişine ancak asgari kıymet üzerinden vergi alınması kaydıyla izin verilmektedir. Bu uygulama Gümrük Teşkilatı içinde sirkülerler yoluyla yürütülmekte ve kamuya ilan edilmemektedir. Buna karşın, referans fiyat uygulaması bulunmayan mallar açısından ise, beyan edilen fiyatların gerçeğe uygunluğunu tespitinde her bir gümrük kapısı bağımsız hareket edebilmektedir.

Bağımsız Devletler Topluluğu'ndan ithalatta gümrük vergisi muafiyeti bulunmaktadır. En Çok Kayrılan Ülke (MFN) statüsündeki ülkelerden ithalatta en düşük gümrük vergisi oranları uygulanmaktadır.

Rusya ile ticarete yaklaşık 130 ülke MFN statüsünden yararlanmaktadır. Bu ülkeler arasında Rusya ile bir "Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması" bulunan AB ülkeleri de yer almaktadır. Birliğe Mayıs 2004'te katılan yeni üyeler de Anlaşma kapsamına bu tarihten itibaren alınmıştır.

Rusya Federasyonu tarafından ithalatta uygulanmakta olan gümrük vergilerine ilişkin bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür.

<http://www.alta.ru/taksa-online/en/>.

KDV ve Diğer Vergiler

İthalatta gümrük vergisi dışında uygulanan vergiler Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisidir. Uygulanan Katma Değer Vergisi oranı %18'dir. Ancak, sınırlı temel gıda malları ile çocuklara yönelik gıda ve giysilerde uygulanan oran ise %10'dur.

Özel tüketim vergisi ise lüks tüketim mallarına uygulanmaktadır. Bu vergiye tabi mallar ise alkol, bira, sigara, puro, tütün, petrol, düşük oktanlı otomobil benzini, yüksek oktanlı gaz, dizel yakıt, makina yağları, 90 beygir üzerindeki otomobillerdir.

Rusya Federasyonu tarafından ithalatta uygulanmakta olan gümrük vergisi dışındaki vergilere ilişkin bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür.

<http://www.alta.ru/taksa-online/en/>

Ülkede uygulanan gümrük vergisi dışındaki tüm vergiler için: http://www.nalog.ru/eng/taxation_in_russia/

Preferans Sistemi (GPS)

Rusya Federasyonu, Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi çerçevesinde Türkiye'nin de dahil olduğu bazı ülkelerden yapılan ithalatta bazı ürünlerin gümrük vergilerinde %25 oranında indirim uygulanmaktadır. Bu indirimden yararlanmak için FORM A menşe belgelerinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

Dış Ticarete Standardizasyon Uygulamaları

Rusya'ya yapılan ihracatta bazı ürünler için istenilen GOST-R Uygunluk Belgesi 15 Mart 2015 tarihinde yürürlükten kaldırılmış ve Avrasya Birliği Sertifikası olarak adlandırılan EAC Gümrük Birliği Sertifikası yürürlüğe girmiştir.

EAC Sertifikası vermek üzere Rusya Federasyonu'nda 1518 laboratuvar ve 744 belgelendirme kuruluşu, Beyaz Rusya'da 232 laboratuvar ve 49 belgelendirme kuruluşu, Kazakistan'da 207 laboratuvar ve 73 belgelendirme kuruluşu yetkilendirilmiş olup, yetkilendirilen kuruluşların listesine Rusça olarak (<http://eurasiancommission.org/ru/docs/Lists/List/techreg.aspx>) adresinden ulaşılabilecektir. Ayrıca Rusya ve GB otoritelerince veterinerlik, bitki sağlığı, sağlık ve sınıai güvenlik kurallarına uygunluk belgeleri de talep edilmektedir.

Rusya Federasyonu'nda 1 Temmuz 2013 tarihinden itibaren gıda sanayi ürünlerinde yeni teknik düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Buna göre tarım ve gıda sanayi firmalarının ISO 22000 belgesine sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir.

Etikette Rusça bilgiler bulunması zorunluluğu

Başlangıçta gıda malları için geçerli olan bu uygulama 1 Temmuz 1998 tarihinde gıda dışı malları da içerecek şekilde genişletilmiştir. Etikette malın adı, orijini, net ağırlığı, malın terkihi, üretim yılı, raf ömrü, besleyici değeri, kullanım koşulları gibi bilgilerin Rusça olarak yer alması gerekmektedir. Söz konusu etikete sahip olmayan malların satışı ise mümkün bulunmamaktadır. Söz konusu şartlar her bir mal için GOSSTANDART'tan temin edilebilmektedir..

TÜRKİYE İLE TİCARET

2013 yılında ihracatımız 2012 yılına kıyasla % 4,2 artarken, ithalatımız ise % 5,9 oranında daralmıştır. 2013 yılında 18,1 milyar dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığı bir önceki yıla göre %9,2 azalmıştır. 2014 yılında Rusya'ya ihracatımız ülke ekonomisindeki yavaşlama ve Rublenin değer kaybına bağlı olarak ithalatın daralması nedeni ile % 14,6 oranında düşüş kaydetmiştir. Ülkeden 2014 yılı ithalatımız ise % 0,01 artmıştır.

2018 yılında ihracatımız 3,4 milyar dolar, ithalatımız 22 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Rusya ile Dış Ticareti (1000\$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2016	1.732,954	15,162,386	17,345,340	-13,879,432
2017	2,734,316	19,514,094	22,248,410	-16,779,778
2018	3,399,827	21,989,574	25,389,401	-18,589,747

*

Rusya'ya ihracatımızda en önemli ürün ve ürün gruplarını turunçgiller(Taze/Kurutulmuş) ve Karayolları Taşıtları için aksam, parça ve aksesuarları ve Binek Otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar oluşturur.

Türkiye'nin Rusya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP No	GTİP Açıklama	2016	2017	2018
0805	Turunçgiller (taze / kurutulmuş)	269,505	331,760	301,100
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	108,191	136,188	178,442
0809	Kayısı, kiraz, şeftali nektarinler, erikler ve taze meyveler	26,877	108,158	122,901
6403	Dış taban, lastik, plastik, deri veya suni deri tabanlı ayakkabılar	15,388	46,509	103,606
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış)	44,637	46,385	89,572
0806	Taze ve kurutulmuş üzüm	3,909	122,852	70,821
2710	Petrol yağları ve bitümlü minerallerden elde edilen yağlar (ham hariç)	15,396	55,686	70,746
0810	Taze çilek, ahududu, böğürtlen, sırt, beyaz veya kırmızı kuş üzümü, beктаşi üzümü	8,262	14,649	49,371
8716	Römorklar ve yarı römorklar; mekanik olarak tahrik edilmeyen diğer araçlar	7,105	34,997	48,220
0302	Taze veya soğutulmuş balık	34,077	37,359	46,160
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler	29,810	28,501	45,752
8302	Mobilya, kapı, merdiven için uygun taban metal montaj parçaları, tertibatları ve benzeri eşyalar	32,539	37,286	45,394
6006	> 30 cm genişliğinde örme veya tığ işi kumaşlar (çözümlü örme kumaşlar hariç)	4,114	18,388	44,173
0808	Taze Elmalar, armutlar ve ayvalar	2,536	19,584	43,312
8403	Elektrikli kalorifer kazanları; bunların parçaları (buhar üreten kazanlar hariç)	16,564	29,988	36,018
9999	Başka yerde belirtilmemiş imtialar	20,408	29,172	35,296
6203	Erkek veya erkek çocuk takımları, takımlar, ceketler, blazerler, pantolonlar, önlükler ve sütyen tulumları, pantolonlar	19,252	26,914	34,437

6004	Ağırlık olarak>% 5 elastomerik iplik veya kauçuk iplik içeren,> 30 cm genişliğinde örme veya tığ işi kumaşlar	1,520	8,432	32,540
6204	Bayan veya kız çocuk takımları, takımlar, ceketler, blazerler, elbiseler, etekler, bölünmüş etekler, pantolonlar	18,189	26,860	31,869
4011	kauçuktan yeni dış lastikler	16,155	18,803	31,512
6110	Formalar, kazaklar, hırkalar, yelekler ve benzeri ürünler, örme veya tığ işi	13,919	22,109	31,134
9406	Prefabrik yapılar (tamamlanmış veya tamamlanmamış)	231	3,017	30,890
0702	Taze veya soğutulmuş domatesler	0	2,155	30,454
0709	Taze veya soğutulmuş diğer sebzeler (patates, domates, allias sebzeler hariç)	19,396	3,258	30,090

Türkiye'nin 2018 yılında, Rusya'dan gerçekleştirdiği toplam ithalatta Petrol yağları ve bitümenli minarellerden elde edilen yağlar, taşkömürü, taşkömüründen elde edilen briktele ve ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları bunların fraksiyonları ürün grupları ilk sıralarda yer alır.

Türkiye'nin Rusya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP No	GTİP Açıklama	2016	2017	2018
9999	Başka yerde belirtilmemiş imtialar	15,162,386	19,514,094	21,989,574
2710	Petrol yağları ve bitümlü minerallerden elde edilen yağlar (ham hariç)	5,202,499	6,578,120	6,418,155
2701	Kömür; kömürden üretilen briket, oval ve benzeri katı yakıtlar	2,170,125	3,289,144	5,136,429
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamul ürünler	1,004,679	1,480,441	1,414,824
1001	Buğday ve meslin	562,627	760,680	1,242,159
7208	Yassı haddelenmiş çelik veya alaşımsız çelikten mamul ürünler, genişliği>= 600 mm, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış	490,573	582,377	1,056,790
7204	Demir atık ve hurda; hurda demir veya çelik hurda külçelerini (cüruf, skala hariç) yeniden eritmek	563,689	1,027,950	911,657
7601	İşlenmemiş alüminyum	562,214	684,116	868,377
7403	İşlenmemiş bakır, rafine ve bakır alaşımları	617,787	548,323	602,995
7201	Pik demir ve spiegeleisen, domuz, blok veya diğer primer formlarda	432,513	540,037	542,288
1512	Ayçiçeği tohumu, aspir veya pamuk tohumu yağı ve bunların fraksiyonları (rafine edilmiş olsun olmasın)	97,456	243,765	296,318
7209	Yassı çelik veya alaşımsız çelikten mamul,>= 600 mm genişliğinde, haddelenmiş "soğuk azaltılmış" ürünler	soğuk 725,972	398,045	255,127
1005	Mısır	146,489	222,139	250,814
2302	Pelet şeklinde olsun olmasın, kepek, keskin ve diğer artıklar,	76,150	171,376	232,548
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri, dahil. kavrulmuş demir piritler	126,606	152,122	163,708
2711	Petrol gazı ve diğer gaz halindeki hidrokarbonlar	143,384	163,070	138,812
7225	Paslanmaz çelik hariç yassı haddelenmiş ürünler, genişliği>> 600 mm, haddelenmiş	sıcak 229,670	133,937	132,872
2814	Amonyak, susuz veya sulu çözelti içinde	54,461	67,731	121,932
7408	Bakır tel (cerrahi dikişler, telli tel, kablolar, örgü bantlar hariç)	88,532	111,293	117,812
7801	İşlenmemiş kurşun	77,848	69,618	105,824
1003	Arpa	34,088	76,460	101,126
2306	Yağ keki ve diğer katı artıklar, öğütülmüş olsun olmasın topak halinde olsun ya da olmasın	0	20,153	95,585
3102	Mineral veya kimyasal azotlu gübreler (pelet veya benzeri şekillerde olanlar hariç,	97,103	87,012	93,229
2803	Karbon "karbon siyahları ve diğer karbon türleri"	167,650	80,716	81,319

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

ANLAŞMA ADI	ANLAŞMA TARİHİ
Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması	08.10.1937
Ticari ve Ekonomik İşbirliğine Dair	25.02.1991
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına ilişkin Anlaşma	15.12.1997
Ticari, Ekonomik, Sınai, Bilimsel-Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesi Hakkında Uzun Vadeli Program	15.12.1997
Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon Protokolleri (13. Dönem KEK Toplantısı Protokolü)	01.12.2014
Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon 14. Dönem Toplantısı Protokolü	12.10.2016
Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon 15. Dönem Toplantısı Protokolü	21.10.2017

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Anlaşmalar Genel Müdürlüğü

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

FİKRİ, SINAİ MÜLKİYET HAKLARI

Söz konusu haklar, Rusya Federasyonu'nda 23 Ekim 1992 tarih ve 3520-1 sayılı "Ticari Markalar, Hizmet Markaları ve Malın Üretildiği Yerlerin İsimleri" başlıklı kanun ile güvence altına alınmıştır.

Rusya Federasyonu'nda ticari marka hakkının yasalarla korunması, devlet tescil belgesi gereği işbu kanunun tespit ettiği düzen veya Rusya Federasyonu'nun uluslararası anlaşmalarına göre verilmektedir. Ticari marka tüzel kişinin veya girişimcilik yapan gerçek kişinin adına tescil edilmektedir. Tescil edilmiş ticari marka için ticari marka şahadetnamesi verilmektedir. Söz konusu şahadetname, ticari markanın üstünlüğünü ve şahadetnamenin içinde belirtilen ürünler konusunda sahibinin ticari marka tekel hakkını sağlamaktadır.

Ticari marka sahibi, söz konusu ticari marka kullanma ve üçüncü kişilerin bunu kullanmasını yasaklama tekel hakkına sahiptir. Hiçbir kimse Rusya Federasyonu'nda korunan ticari markayı sahibinin iznini almadan kullanamamaktadır.

Ticari markanın veya söz konusu markayla işaret edilen ürünün veya söz konusu markaya karışacak kadar benzer olan herhangi bir başka markanın benzeri mallar konusunda imal edilmesi, kullanılması, satışı sunulması, satılması vb. veya bu amaçla muhafaza edilmesi, ticari marka sahibinin hakkının ihlali olarak kabul edilmektedir. Ticari marka tescili 10 yıl geçerli olup, talep üzerine her on yıl için uzatılabilir. Rusya Federasyonu'nda satılacak ithal ürünlerin markasının başkası adına kayıtlı olup olmadığı araştırılmalıdır.

DAĞITIM VE SATIŞ KANALLARI

Son birkaç yılda ülkedeki dağıtım kanalları özellikle Moskova, St. Petersburg gibi büyük kentlerde düzenli bir yapıya kavuşmuştur. Dağıtım kanallarındaki bu yapılanma büyük kentlerin çevresine de yayılmaya başlamıştır. Son yıllarda özellikle Moskova'da, tüketim malları piyasasında büyük miktarlarda alım yapabilecek ve daha uzun vadeli taahhütlerde bulunabilecek büyük ölçekli perakende mağazaları açılmıştır. Kent merkezinde yer alan halka üzerinde büyük alışveriş merkezleri açılmış ve Moskova perakende sektörü giderek Avrupa ülkelerine benzer bir yapıya kavuşmuştur. Alışveriş merkezleri ve büyük mağazalar St. Petersburg, Moskova ve diğer kentlerde giderek yayılmaktadır.

Giderek artan bu profesyonel dağıtım yapısından yararlanılarak pazara ürün sunmak büyük ölçüde kolaylaşmaktadır. Ancak bu kanalların bölgesel kapsamı sınırlı düzeyde olabilmekte ve bu nedenle bazı bölgelere dağıtımda hala sıkıntı yaşanabilmektedir. Bu bölgelerde firmaların değişken bir dağıtım stratejisi izlemesi, yoğun pazarlama faaliyetleri yürütmeleri uygun olacaktır.

Ülkede çok sayıda batı tarzı mağazanın açılmasına rağmen hala dağıtım ve perakendeciliğin önemli bir kısmı büfeler ve açık pazarlar aracılığı ile yapılmaktadır. Pazarda başarılı olan işletmeler dağıtım kanallarında çeşitli seçeneklerin bir karmasını oluşturarak hareket etmektedir.

Firmalarımız için Moskova ve St. Petersburg haricindeki bölgelerde de önemli pazar fırsatları bulunmakta olup, bu fırsatların değerlendirilmesi için firmalar tarafından pazarın yerinde araştırılmasında yarar görülmektedir.

St. Petersburg, Rusya'nın Avrupa bölgesine (Uralların batısı) yönelik tüketim ve sanayi mallarının ana giriş limanıdır. Vladivostok ise Rusya'nın Uzakdoğusu için ana giriş limanıdır. Çok geniş topraklara yayılan Rusya'da genel olarak taşımacılık altyapısı yeterince gelişmemiş olup, yeni yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Ülke içi yük taşımacılığının büyük çoğunluğu demiryolları ile yapılmaktadır. Karayolları ağının genişletilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

TÜKETİCİ TERCİHLERİ

1999-2008 yılları arasında ülkede kaydedilen ekonomik gelişme, tüketim harcamalarının ve tüketim mallarına dönük talep artış hızının büyümesini sağlamıştır. Tüketim harcamalarının artmasının ardındaki en önemli faktörlerden biri başta Moskova ve St. Petersburg kentlerinde olmak üzere orta sınıfin giderek genişlemesi olmuştur.

1999 yılından 2008 yılı sonuna kadar süregelen 10 yıllık süreçte hane halkı tüketim harcamaları ve perakende satışlar her yıl çift haneli rakamlarla büyümüştür. 2008 yılının son üç aylık döneminde bu resim dramatik bir değişim sergilemiştir. Reel ücretlerdeki düşüş, işsizlikte artış ve kredi kullanımında daralma tüketicileri olumsuz yönde etkilemiştir. Sonuç olarak 2009 yılında perakende satış hacmi % 5 oranında düşmüştür. Gelirlerin yeniden artması ve kresi kullanımındaki canlanma perakende satışların yeniden büyümesini sağlamıştır. Perakende satış hacminin 2012-2016 yılları arasında ortalama % 5 artması beklenmektedir. Bu oran 2000-2008 dönemi ortalamasının oldukça gerisindedir.

Orta vadede ülkede tüketim malları ile ilgili sektörlerin büyümeye devam edeceği öngörülmektedir.

Gelirlerdeki ve kredi kullanımındaki beklenen artışın talebi olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Ülkede hane halkı tüketim harcamalarının GSYİH'ya oranı % 50'dir. Bu oran OECD ülkelerinde ise ortalama % 60'tır. Bu veriler ülkede özel tüketim bakımından hala kayda değer artış olanağı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Tüketiciler Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından başlangıçta düşük fiyatlı ve düşük kaliteli dayanıklı tüketim mallarına yönelmiştir. Ancak 1998 yılından sonra gelirlerdeki artışlar beraber tüketicilerin harcama davranışları da değişmiş, tüketiciler daha yüksek kaliteli ürünlere yönelmiştir. Rusya'daki tüketici davranışları, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan tüketicinin davranış kalıplarından genel olarak bir farklılık göstermemektedir.

Bireysel davranış dikkate alındığında, gelire göre tasarruf eğilimi yüksek olmayıp, tüketim eğilimi yüksektir. Rusya için yeni olan, reklamların tüketici üzerindeki etkisinin yüksek olmasıdır. Tanıtım ve reklam tüketici tercihlerini değiştirebilmektedir. Promosyon, satışlar üzerinde etkili olabilmektedir.

Rus tüketicisinin öncelikle dikkate aldığı unsurlar, fiyat ve kalitedir. Tüketim mallarına olan talep ise yüksektir. Gelir dağılımı düşük olan kesimler öncelikle ihtiyaç karşılama yönünde hareket etmektedir. Ancak, zaman içerisinde çok çeşitli ithal tüketim malı ülkeye girdiğinden kalite tercihi ön plana çıkmıştır. Orta ve üst gelir grubunda kalite ve marka önemli bir unsurdur. Gelişmiş ülke ürünlerine yoğun bir ilgi vardır. Menşe ülke mal tercihinde etkili olmaktadır.

Temel pazarlama yöntemleri bu ülkede yeni yeni yaygınlaşmaktadır. Alışverişlerde tüketici tarafından kullanılan ödeme şekli nakit ödemedir. Rusya'nın değişik etnik gruplardan oluşan bir nüfusu barındıran ve çok geniş bir ülke olduğu dikkate alınmalı ve tüketici zevk ve tercihlerinde de bu durum göz ardı edilmemelidir.

SATIŞ TEKNİKLERİ VE SATIŞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Diğer pazarlarda olduğu gibi Rusya pazarında da başarılı pazarlama ve satış için işletmelerin ürünleri ve ürünleriyle birlikte sundukları hizmetleri ülkenin ticari ortamının ve iş kültürünün gereklerine göre adapte etmeleri gerekmektedir. Pazardaki fırsatların iyi tanımlanması ve değerlendirilmesi, potansiyel alıcıların bulunması için firmalarımız tarafından yerinde pazar araştırması çalışmaları yapılması yararlı olacaktır. Pazardaki iş ortağının seçimi önemli bir husus olup, olası iş ortağının iş çevrelerindeki güvenilirliği ve repütasyonuna ilişkin araştırma yapılması gereklidir. Rusya'da firmaların ticaret ve sanayi odalarına üyelik zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle firmaların güvenilirliğini öğrenmekte sıkıntılar yaşanmaktadır.

Ayrıca firma sahipleri sıklıkla değişmektedir. Bu da firma güvenilirlik araştırmasını zorlaştırmaktadır. Pazarda yapılacak araştırmalar sırasında çok sayıda firma ile görüşmek, firmaların ofislerini ziyaret etmek firma ile ilgili genel bir bilgi verecektir.

Rusya'daki firmalar ile ticari ilişkilerin kurulması öncesinde ve bu ilişkilerin kurulmasından sonra da pazarın ziyaret edilerek pazar koşullarının, özelliklerinin saptanması ve izlenmesi önemle tavsiye edilmektedir. Rusya'da ürün pazarlama sabır isteyen bir iştir. İhracatçılarımızın Rusya pazarında başarıyı uzun vadeli bir süreç olarak değerlendirmeleri ve ivedi sonuçlar beklememeleri gerekmektedir.

İhracatçılarımızın ülkeye yönelik ihracat planlarında reklam, promosyon ve ülkeye düzenli ziyaretler yer almalıdır. Özellikle kamu kurumları ile ilişkilerin yürütülmesinde profesyonel destek alınmalıdır. Bunun için yerel bir personel istihdam edilebilir. Ayrıca muhasebe, hukuk, gümrük işlemleri gibi konularda da profesyonel yardım alınmalıdır. Rus iş ortağının pazara ilişkin beklentilerinin karşılanması firmalarımız için pazarda uzun vadeli başarı anlamına gelmektedir. Bu nedenle firmalarımızın Rus iş ortakları ile hem kendi hedeflerinin gerçekteştirilmesi hem de pazardaki beklentilerin karşılanmasının sağlanması için düzenli olarak iletişim kurmalarında yarar vardır.

Ülkedeki test etme ve belgelendirme, satış sonrası hizmetler, gümrük işlemleri, depolama Rusça pazarlama ve ürün kullanım materyalleri konularındaki gereklilikler hakkında Rus alıcılardan ayrıntılı bilgi edinmekte fayda görölmektedir.

İhracatçılarımızın ülkedeki ithalatçı firmalar ile ilişkilerinde belli bir güven tesis edilene kadar akreditifle ödeme şeklini ya da mümkünse peşin ödeme şeklini tercih etmelerinde yarar vardır. Ticarete konu olacak mal ve hizmetin fiyatlandırmasında döviz kuru dalgalanmalarının da hesaba katılması gereklidir. Rus alıcıların satın alma kararlarında uygun fiyat önemli bir faktördür. Bununla birlikte Rus alıcılar kalite konusunda da hassastır. Bu iki faktörün uyumuna bu nedenle dikkat edilmelidir. Rus alıcılar ayrıca tanınan ve güvenilir ithal ürünlere para harcamaktan çekinmemektedir. Bu nedenle reklam satışı etkileyen önemli bir pazarlama faaliyetidir.

ULAŞTIRMA VE TAŞIMACILIK MALİYETLERİ

Türk Hava Yolları İstanbul-Moskova arasında günde 3 defa olmak üzere her gün tarifeli uçuşlar düzenlemektedir. Rus hava yolu şirketi Aeroflot'un da her gün İstanbul'a uçuşları vardır.

Kent içi ulaşımda, özellikle Moskova'da iş görüşmelerine saatinde ulaşmak için metronun tercih edilmesinde yarar bulunmaktadır. Moskova'da trafik yoğunluğu önemli bir sorundur. Kısa mesafeler için trafikte uzun saatler seyredilebilmektedir. İş görüşmeleri için adres verilirken genellikle en yakın metro istasyonu da belirtilmektedir. Metro istasyonları Kiril alfabesi ile yazılmaktadır. Bu nedenle hem Latin hem de Kiril alfabeleri ile hazırlanmış bir metro haritası temin edilmesi yararlı olacaktır.

Taşımacılık Maliyetleri

Rusya ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı sırasında yaşanan sıkıntılar açılmış bulunmaktadır.

Türkiye'den Rusya'ya karayolu taşımacılığı Ukrayna ve Beyaz Rusya üzerinden gerçekteştirilmektedir. Ayrıca malların Novorossisk limanına kadar gemi ile, buradan karayolu ile taşınması da sıklıkla tercih edilen bir taşıma şeklidir. Ürünlerin karayolu ile Rusya'ya ulaşması 7-8 gün sürmekte, ürünler gümrüklerde yaklaşık 2 gün beklemekte ve sonuç olarak alıcıya yaklaşık 10 günde ulaştırılmaktadır.

Taşımacılık maliyetleri tercih edilen taşıma türüne, döneme, taşınan malın cinsine ve miktarına göre değişmektedir. Bununla birlikte, TIR ile yapılan taşımalarda maliyet, TIR başına 6 000-7 000 \$ arasında değişmektedir.

İŞ ADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

GENEL BİLGİLER

Rusya Federasyonu'nda ticari bağlantıların yapılmasında kişisel görüş, intibalar önemli yer tutmaktadır. Ticari faaliyette bulunan şirketlerin mali durumu ve güvenilirliği konusunda bilgi teminine yönelik bir veri tabanı mevcut değildir. Rusya Federasyonu'nda ticari faaliyette bulunmak için Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıt mecburiyeti yoktur. Rus firmaları Odalarına kayıt olmaksızın faaliyet gösterebilir. Bu nedenle, firma güvenilirliği konusunda büyük firmalar hariç kişisel görüşler önemlidir.

Ticari kontratlarda anlaşmazlıklarda çözüm yolu belirtilmelidir. Ancak, ticari ilişkilerin anlaşmazlıkla sonuçlanması ve yabancı firmanın mahkeme kararı ile haklı bulunması durumunda bile uygulamada takip hukukunun etkin olmaması nedeniyle alacakların tahsili mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle, mal bedelini garanti altına alacak ödeme sistemlerine dış ticarete ağırlık verilmelidir.

Ticari kontratların yapılmasında karşılıklı kişisel ilişkiler önemlidir. Konsinye satış yapan firmalarımızın mal bedellerini tahsilde problemle karşılaştıkları görülmektedir. Ticari ve mali mevzuatın karmaşık olması nedeniyle problemlerle karşılaşılacağı dikkate alınarak, gerekli konularda danışmanlık hizmeti alınmalıdır.

Rusya Federasyonu'ndaki tüccarlar, yabancı firmaların Rusya Federasyonu'nda temsilcilik veya deposunun olup olmadığı hususuna ağırlık vermekte, küçük ve orta çaplı Rus tüccarlar sermayeleri oranında bu depolardan mal temini yoluna gitmektedirler. Doğrudan ithalat ise bu tür tüccarlarca tercih edilmemektedir.

Ülke koşullarına hakim, Rusça - Türkçe çeviri yapan tercüman veya yerel personel kullanılmasında fayda görülmektedir.

PARA KULLANIMI

Rusya Federasyonu para birimi Rus Rublesidir. Rusya Çarlığı, Rusya İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği (SSCB) döneminde de para birimi olarak ruble kullanılmıştır.

PASAPORT VE VİZE İŞLEMLERİ

Hizmet, hususi ve umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabidir. Diplomatik Pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır. Geçerli pasaporta sahip Türk vatandaşlarının pasaport dışında başka herhangi bir belge ibraz etmesine gerek olmamakla birlikte, pasaport geçerlilik süresinin asgari 30 gün olması gerekmektedir.

Rusya Federasyonu mevzuatı gereği, Rusya'ya seyahat etmek isteyen vatandaşlarımızın "göç kaydının" 7 iş günü içinde yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, ziyaretçiyi kabul eden tarafın (otel, yanında konaklanacak aile veya şahıs vb.) bildirimde bulunması gerekmektedir. Bildirim posta yoluyla ya da doğrudan Federal Göç Kurumu birimlerine yapılabilir. Rusya içinde bölge değişikliği durumunda yeniden başvuru gerekmektedir.

Türk vatandaşları çalışma, ikamet, aile birleşimi, öğrenim, eğitim, ilmi araştırma ve montaj-bakım-onarım gibi özel meşruhatlı seyahatlerinde Rusya Federasyonu'nun ilgili temsilciliklerinden alınacak vizeye tabidirler.

RESMİ TATİLLER VE ÇALIŞMA SAATLERİ

1-2 Ocak	: Yeni Yıl
7 Ocak	: Ortodoks Yeni Yılı
1-2 Mayıs	: İşçi ve İlkbahar Bayramı
9 Mayıs	: Zafer Bayramı
12 Haziran	: Bağımsızlık Günü
7 Kasım	: Milli Uzlaşma Günü
12 Aralık	: Anayasa Bayramı

Rusya Federasyon'unda, resmi tatil günleri cumartesi ve pazara denk gelirse, bir sonraki iş günü tatil olmaktadır. Çalışma saatleri Pazartesi-Cuma 09.00-18.00. Bankalar da genellikle 09.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır. Bazı bankalar (Sberbank dahil) Cumartesi günleri 09.00-13.00 arasında çalışmaktadır. Posta ofisleri, hafta içi 08.00-19.00 arasında, hafta sonları (Cumartesi) 10.00-14.00 arasında açık bulunmaktadır. Haftalık çalışma saati ortalama 40 saattir.

YEREL SAAT

Rusya'da 11 saat dilimi vardır. Rusya'nın başkenti Moskova'nın yerel saati Türkiye ile aynıdır. (GMT +3) Rusya'nın Uluslararası telefon kodu +7 'dir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNGÖRÜLER

Rusya Federasyonu'nun ithalatında tüketim mallarının ağırlığı devam ettiği sürece ülkemiz menşeli tüketim mallarına bu pazarda ihtiyaç duyulması beklenilmektedir. Ülkemiz menşeli ürünler Rusya pazarında fiyat ve kalite olarak rakiplerine göre avantajlı konumda bulunmaktadır. Ülkemizin coğrafi konumu da diğer ülkelerle rekabet açısından, ülkemizi avantajlı duruma getirmektedir.

Moskova, St. Petersburg gibi büyük kentlerde artan harcanabilir gelir ve bölgelerin önemli kentlerindeki büyüme tüketim malları ihracatı bakımından önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle otomotiv ve otomotiv yan sanayi, bilgisayar donanım ve yazılımları, kozmetik ve kişisel bakım ürünleri, inşaat malzemeleri, ev tekstili, iş ve maden makineleri, tıbbi malzeme ve ekipmanlar, ilaç, tekstil ve hazır giyim, deri ve kürklü giyim, ayakkabı, yaş meyve-sebze, gıda sanayi ürünleri gibi sektörlerde potansiyel bulunmaktadır.

Firmalarımız için Moskova ve St. Petersburg haricindeki bölgelerde de önemli pazar fırsatları bulunmakta olup, bu fırsatların firmalar tarafından araştırılmasında yarar bulunmaktadır. Artan tüketim ve değişen tüketim alışkanlıklarına bağlı olarak "franchising" de ülkede giderek yaygınlaşmaktadır.

Rusya pazarında başarı sağlayan firmalarımızın ortak özellikleri pazara uzun vadeli bir bakış açısı ile yaklaşmak, ülkede ofis, depo, mağaza kurmak sureti ile bir dağıtım ağı oluşturmak, ülke koşullarına hakim, vasıflı yerel personel istihdam etmek olmuştur. Firmalarımızın ülkeye yönelik ihracat planlarını hazırlarken bu faktörleri göz önünde bulundurmaları, sabırlı olmaları ve ürünlerine en uygun yaklaşımı belirlemek üzere pazarda araştırma gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

SWOT ANALİZİ

GÜÇLÜ YANLAR

- Devasa karasal ve arazi alan, Lokasyon
- Devlete ait olan GazProm, dünya rezervlerinin %30'unu kontrol ediyor.
- Büyük askeri ve nükleer yatırımlar
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde kalıcı koltuk sahibi olmaları
- %7 Büyüme oranları ve net ihracat kârı
- Rusya'da hükümet ve cumhurbaşkanı popülaritesi

ZAYIF YANLAR

- Kırım işgali sonrası ABD yaptırımları
- Yüksek düzeyde yolsuzluk (siyasi ve ekonomik)
- Çok uluslu şirket/firma azlığı
- Batı ile gerilimli ilişkiler, AB'nin gaz talebine göre ekonomi
- Zayıf insan hakları ve çevre

FIRSATLAR

- Kaynak ve arazi zenginliği
- Dünya Ticaret Örgütü ve IMF üyesi
- Kararlı büyüme
- Yatırım yapılabilecek ülkeler arasında olmaları (S&P kredi notu BB+)
- AB içerisindeki Rusya nüfusu (eski sovyet devletleri)

TEHDİTLER

- Enflasyon ve ticaret yaptırımları
- Enerji fiyatlarında düşüş
- Mafya sıkıntıları
- Modern askeri harcamalar (Soğuk Savaş)

YARARLI ADRESLER

T.C. MOSKOVA BÜYÜKELÇİLİĞİ

Adres: 7. Rostovskiy pereulok 12 115127 Moskova / Rusya Federasyonu

Telefon: +7 495 994 93 59

Fax: +7 495 956 55 97

E-posta: embassy.moscow@mfa.gov.tr

T.C. RUSYA ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ

Adres: Karyağdı Sok., No.5, 06692 Çankaya, (PK. 35 Kavaklıdere), Ankara

Telefon: +90 (312) 439 2122

Fax: +90 (312) 439 2122

E-posta: rus-ankara@yandex.ru

ST.PETERSBURG TİCARET ATAŞELİĞİ

Adres: 191036, 7-ya Sovetskaya Ulitsa, No:24, St.Petersburg - Rusya Federasyonu

Telefon: +7 812 271 25 90

Fax: +7 812 577 42 90

E-posta: petersburg@ekonomi.gov.tr

MOSKOVA TİCARET ATAŞELİĞİ

Adres: 7. Rostovskiy Pereulok, D.12, 115127, Moscow, Russian Federation

Telefon: +7 (499) 246 29 89, +7 (499) 246 39 89

Fax: +7 (499) 246 49 89

E-posta: moskova@ekonomi.gov.tr

The Chamber of Commerce and Industry of the Russian Federation (CCI of Russia)

Adres: Bldg. 1, 6/1, Ilyinka st., Moscow, 109012

Telefon: +7 (495) 620-00-09

Faks: +7 (495) 620-03-60

E-posta: tpprf@tpprf.ru

MOSCOW Chamber of Commerce

Adres: 411 S. Main Street, Moscow, ID 83843

Telefon: +7 208. 882.1800

Faks: -

E-posta: staff@moscowchamber.com